

מבוא מזהר
שיחות הר"ן

שיחה ו'

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

טוב מאד לשפור שיחו כבן
המתחטא לפני אביו

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ח"מ שמו שמח)

שיחות הר"ן סימן ז'

טוב מאוד מי שיכול לשפך שיחו לפני השם ותברך ברחמים ותחנונים כבן המתחטא לפני אביו כי הלא השם ותברך כבר קראנו בנים כמו שכתוב: "בנים אתם לה' אלקיכם" על בן טוב מאוד לפרש שיחתו וצערו לפניו ותברך כבן שקובל לפני אביו בתנועות של חן ורחמים שקורין פעסטיין. ואף אם נדמה להאדם שלפי מעשיו אינו כבן לפניו ותברך, עם כל זה, הלא השם ותברך קראנו בנים בנ"ל (פי "בין כה ובין כה קרויים לה' בנים") ואם עתה הוא מגרש אותי חס ושלום, מבחינת בן, הטוב בעיניו ועשה. עלי לעשות את שלי לעשות עצמי כבן בנ"ל. ומה טוב כשיכול לעורר לבו בתחנונים עד שיבכה ויזריד דמעות כבן לפני אביו:

ושמעתי מעשה מזקני רבי נחמן זכרונו-לברכה, בשחייה על הספינה. פעם אחד לא היה להם לחם ולא אכלו כמה ימים, עד שהגיעו לאיזה עיר. ולא היה שם יהודים רק ישמעאלים ולקח ישמעאל אחד את רבי נחמן הנזכר לעיל ונתן לו לאכול. והוא כבר לא אכל כמה ימים ונטל ידיו וברך ברפת המוציא. וקדם שהתחיל לאכול בא לו על מחשבתו "אל תלחם את לחם רע עין" ומחשבות שלנו אינם דבר ריק כלל (כה אמר רבי נחמן זקני הנ"ל בספורו מעשה זו). ולא ידעתי מה לעשות כי כבר ברכתי ברפת המוציא. אף אף-על-פי-כן היה בדעתי למנע מלאכול כלל מחמת המחשבה הזאת. אחר כה בא על מחשבתו, "ואת העורבים צויתי לבלבלך" ואז אכל.

ואמר רבנו זכרונו לברכה, בעת ספורו זאת (וזה נראה והוטב בעיני מאוד מה שהעמידו על המחשבה, שמוסתמא כשבא על מחשבתו כה בודאי הוא כה באמת). כמו כן לענין כל המחשבות הפאים על האדם לבלבלו, אחר כה עזרו השם ותברך ושולח לו מחשבה אחרת של התקרבות. כגון לענין הנזכר לעיל שלפעמים ידמה להאדם במחשבתו שאינו ראוי להיות כבן לפניו ותברך וכיוצא בזה אף-על-פי-כן עליו לעשות את שלו בנ"ל. ואחר כה יעזרו השם ותברך וישלח לו מחשבות של התקרבות. כי באמת כל ישראל כלם קרויים בנים אצל ותברך ועל בן ראוי לנו לפרש שיחתנו וצערנו לפניו ותברך כבן הקובל לפני אביו:

מאמר טוב מאד לשפוך שיחו כבן המתחטא לפני אביו

משיחות הר"ן אות ז'

מקום וזמן אמירת התורה

אחר חג השבועות שנת תקסט (תי"מ)
(טז)

פתיחה

טוב מאד מי שיכול לשפוך שיחו לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים כבן המתחטא לפני אביו פי הלא השם יתברך כבר קראנו בנים כמו שפתיוב: "בנים אתם לה' אלקיכם" ראוי לאדם להקשיב לרמזים ששולח לו ה' מחשבות כיצד להתנהג אבל יזהר שלא יפול לדמיונות. ותמיד יזכור שהוא בן אהוב אצל הקב"ה ושכשנדמה לו שהקב"ה מרחק אותו אין זה אלא על מנת שאעפ"כ יתקרב דייקא.

שיחות

ושיחה ז' ב'שיחות הר"ן, ושם: "אחר כך בא על מחשבתו ואת הערבים צייתי לכלכלף" (מלכים א יז ד), עין שם – נאמרה ב'קנין תקסט אחר שבועות; ובאותו שבועות אמר תורה (ד' תנינא) על זה הפסוק "ואת הערבים צייתי לכלכלף": וחי מוהר"ן בכתב יד מורנו רבי נפתלין שיש"ק חדש ג' תרפד.

והנה אנחנו מוזיבים לילך עם התורה הזאת (ב' תנינא) תמיד להודות ולהלל להשם יתברך תמיד על גדל החסד אשר עשה עמנו בכלל ובפרט, על שזכינו להיות בחלקו של אדוננו מורנו ורבנו אור החדש הקדוש והנורא והנשגב וכו' וכו'. ואם נרגיל עצמנו בכל יום בזה להעמיק מחשבתנו באמת בעצם החסד והישועה הנפלאה והנוראה הזאת אשר הפליא השם יתברך עמנו ועם זרענו ועם כל ישראל לדורות עולם, ולהודות ולהלל להשם יתברך בכל יום על זה, על ידי זה נוכל להרחיב לבנו לפתח פינו לפרש לפניו יתברך כל אשר עם לבבנו כבן המתחטא לפני אביו ממש. כי אנו רואים בעינינו בכל עת שאנו בנים לה' אלקינו ממש, כי הוא גומל עמנו חסדים תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה, ברחם אב על בנים וכו'. (עלים לתרופה מכתב כ')

וגם עתה אנו צריכין לנחם עצמנו ולשמח נפשנו בגדל נפלאות הישועות, אשר הפליא חסדו עמנו בעל הרחמים, להקדים לנו רפואות פאלה, קדם למכות האלה, לולי ה' שהיה לנו כמעט כמעט אבדה תקוננו חלילה. על פן עלינו לשבח לאדון הכל וכו' בכל יום ובכל עת, ולשמח נפשנו בזה, עד שזוכה על ידי זה דייקא לפרש שיחתנו לפניו יתברך, כבן המתחטא לפני אביו. כי כבר קראנו ברחמים בנים חביבים ויקרים, והראה לנו אוצרי אוצרות טובים ויקרים פאלה, סגלות נפלאות וחסודות ונוראות פאלה. (עלים לתרופה מכתב מו)

לקוטי הלכות

או"ח ראש חודש הלכה אות כג – דייקא על-ידי חדושי תורה הנ"ל בחינת אולפן חדת, שעל-ידי זה זוכין לעשות מתורות תפלות, דייקא על-ידי זה זוכין לשפוך לבו בפנים לפני ד' כל אחד ואחד כפי אשר יודע נגעי לבבו ומכאוביו איך הוא רחוק מה' יתברך ולא יזיה מידות רעות ותאזת רעות ובלבולים רעים נפל בעונותיו וכל מה שעובר עליו בכל יום ובכל עת שהכל יוכל למצא בתוך תפלות אלו שעושה מתורות ולפרש שיחתו לפניו יתברך ברחמים ותחנונים על פלם כבן המתחטא לפני אביו עד שיוכל לשפוך לבו בפנים וכו'. וזהו 'ממעני הישועה', כי דרך זה הוא בחינת מעיני הישועה, שהישועה נובעת ממענינות שאינם פוסקים שנמשכין מהנחל נובע וכו', שהם ישועות בלי גבול וקץ וסוף ותכלית שיכולים להושיע לכל יהיה מי שיהיה, אפלו אם הוא כמו שהוא.

חור"מ נחלות הלכה ד' אות כג – וזה שמצינו באסתר שהיא בחינת התפלה של כלל ישראל כנ"ל שאפלו כשראתה ישועה גדולה ונפלאה ונסים נוראים פאלה שבכר הכרח המן להרביב את מרדכי ברחוב העיר ולקרא לפניו ככה יעשה לאיש וכו' ואחר כך נפל לגמרי ותלו אותו על העץ, אף על פי כן גם אחר כך בתיב ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותפל לפניו ותברך ותתחנן לו להעביר את רעת המן וכו'. הינו אפלו בשכנסת ישראל רואה ישועות ונסים גדולים ונפלאים שהסטרא אחרא נפלה מאד, אף על פי כן אינם מסתפקים בזה ועדין הם עומדים מתפללים ובוכים ומתחננים לפניו כבן המתחטא לפני אביו שיעביר את רעת המן שהוא הסטרא אחרא לגמרי שזוכה להטהר ולהקדש לגמרי, כי אף על פי שבכר עשה לנו ה' יתברך נסים וישועות הרבה ואנו צריכים להודות לו עליהם ולשמח בהם תמיד, אף על פי כן אנו צריכים עדין להרבות בתפלה מאד, כי עדין אנו צריכים ישועות רבות כל ימי חיינו

² כו סיון עד א' תמוז סיון תשפ

(המראה מקומות נעזרתי בביאור אבן שתייה נועם שיחות ועוטה אור וים החכמה)

וכנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת וַיֵּשֶׁב מִרְדְּכָי אֶל בֵּיתוֹ. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכַרְוָנוּם לְבַרְכָּהּ שֶׁיָּשֵׁב לְשִׁקּוֹ וּלְתַעֲנִיתוֹ, הֵינּוּ כַּנֶּל שֶׁאֵף עַל פִּי שְׂרָאָה יִשְׁוֶעָה כְּזֹאת, אֵף עַל פִּי כֵן צֶעֶק יוֹתֵר וְכַנֶּל:

קושיות

- א. כבן המתחטא לפני אביו צ"ע הרי זו חוצפה כמבואר במשנה תענית/י ששלח לו שמעון בן שטח, אלמלא חוני אתה, גוזרני עליך נדוי. אבל מזה אעשה לך, שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו. וא"כ איך כל אדם יכול להתנהג כך. שם במעשה עם חוני המעגל מבואר בברכות יט. שהיה מגיט דעתו כלפי מעלה שהוא עוון חמור שבית דין מנדה עליו. וזה ששלח לו רבי שמעון בן שטח שנחשב מגיט דעתו לכל אדם אחר אבל חוני שהוא מתנהג תמיד עם הקב"ה כבן המתחטא לפני אביו והקב"ה עושה רצונו משמע שלא מקפיד עליו כיון שהוא במדרגת דבקות כזו שבאמת מתנהג כבן גם מצד עצמו שתמיד רץ לעשות רצון אביו שבשמים. אבל באמת אנחנו צריכים זהירות בזה לא להיות מתחטא לשון חוטא אלא לשון מתגעגע ובאופן כזה גם אם יוצא קצת מהיראה ומבקש לפני משורת הדין נחשב מתחטא לשון חטא דהיינו שנדמה לחטא שסולחים עליו. ראה תורה קכה שרבנו אומר שצריך לומר תהילים על עצמו וגם היכן שדוד המלך נוקט לשון שנראה קצת שאינו ראוי לדבר כך אל מלך אבל לאבא כן מותר. וכפירוש התפארת ישראל על המשנה בתענית שמתחטא פירושו כתינוק רך ששואל מאביו אף שלא כהוגן.
- ב. ואם עתה הוא מגרש אותי חס ושלום, מבחינת בן - צ"ע כיון שידוע שהקב"ה קראנו בנים מדוע מסיק בוודאות שהקב"ה מגרש אותו רק בגלל שכך עלה במחשבתו? נראה זה עיקר מה שרבנו מבאר כאן במעשה מר"נ סבו שגם כל אדם יש לו להתייחס למחשבות שעולות בלבו. ובפרט אחרי שלימד אותנו כמה פעמים שתחילת ההתקרבות של אדם מראים לו ריחוק.
- ג. ואם עתה הוא מגרש אותי חס ושלום, מבחינת בן - צ"ע הרי אפילו אם המחשבה שבאה לו היא אמיתית, הקב"ה לא גרש אותו לגמרי, אלא רק רמז לו שלא יתפלל כבן המתחטא אלא ככל אדם. נראה שבאמת לפי מחשבתו הראשונה שהקב"ה לא מחשיב אותו כבן, זה באמת בזיון כשבא איזה אדם מתחטא לפני מי שאינו אביו כבן המתחטא לפני אביו, על כן כשחשב שאינו ראוי נמצא שהוא מבוזה עצמו ואינו רצוי כך לפניו ית' על כן נחשב כמו שמגרש אותו.
- ד. אעפ"כ יעשה את שלו - צ"ע הרי בהמשך מביא ראייה מרבי נחמן סבו ושם אדרבה הוא לא המשיך לעשות את שלו אלא בגלל המחשבה הראשונה חשב לא לאכול. ואיך לומדים מכאן שלא להתייחס למחשבה ראשונה?
- ה. כבר ברכתי ברכת המוציא. אך אף-על-פי-כן היה בדיעתי למנוע מלאכול כלל מחמת המחשבה הזאת - צ"ע האם בגלל מחשבה שעלתה בלבו יגרום עצמו ברכה לבטלה ויעבור על לאו דלא תשא את שם ה' לשוא. כמבואר במ"ב סימן ח' ס"ק כב. ובסימן טז ס"ק ד'. ראה בפנים שהיא סכנה וגם איסור לקבל מרע עין.
- ו. צ"ע כי כשבאה לו לר"נ מחשבה שניה הבין שהראשונה היתה רק לנסיון, אבל מנין לו שלא להפך, והשניה היא רק נסיון? נראה שידע שזה דרכו של הקב"ה תחילה להעמיד את האדם בנסיון ואח"כ לומר לו את האמת וכמבואר בתורה מח תנינא.
- ז. משמע שרבנו מדמה את המחשבות שלנו כגון שעלה במחשבתו שאינו ראוי להקרא בן, למחשבה של ר"נ. וצ"ע הרי על מחשבתו אמר ומחשבות שלנו וכו' משמע דווקא של צדיקים כמו ר"נ. נראה שזה עיקר החדוש בשיחה זו, שגם מחשבות של כל אדם הן רמוזים מהקב"ה וכמו שכבר לימד אותנו בתורה נד, אלא שבאמת יש חילוק שאם לנו היה נעשה כמו שנעשה לרבי נחמן לא היינו סומכים על מחשבתנו אפילו לגרום לברכה לבטלה שהיא דבר חמור, וכמו שהזהיר אותנו רבנו בתורה נד שאע"פ שהקב"ה שולח לכל אחד רמוזים אבל העסק בזה צריך זהירות גדולה/י. והנה כאן יש לנו דוגמא מתי כן להתייחס לזה ואיך לפרש את הרמז, דהיינו להבין שבאמת המחשבה היא נסיון שהקב"ה שולח לנו עד כמה אנו באמת רוצים לדבוק בו בתפילה אמיתית, ועל כן העמידה בנסיון היא שלא להתייחס לריחוק אלא להמשיך להתנהג כבן וכו'.

³ ברכות יט. - ואמר רבי יהושע בן לוי בעשרים וארבעה מקומות בית דין מנדין על כבוד הרב וכולן שנינו במשנתנו אמר ליה רבי אלעזר היבא אמר ליה לכי תשכח נפק דק ואשכח תלת המולול בנטילת ידיים והמספר אחר מטתן של תלמידי חכמים והמגיס דעתו כלפי מעלה.... המגיס דעתו כלפי מעלה מאי היא דתנן שלח לו שמעון בן שטח לחוני המעגל צריך אתה להתנדות ואלמלא חוני אתה גוזרני עליך נדוי אבל מה אעשה שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שמתחטא לפני אביו ועושה לו רצונו ועליך הכתוב אומר ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך.

¹ כמבואר שם בתורה נד בכך צריך להעמיק מחשבתו בזה, ולהגדיל בינתו, ולהבין מהו הרמיזות בפרטיית, שמלבש בזאת המחשבה דבור ומעשה של זה היום, שהזמין לו השם יתברך, הן מלאכה או משא ומתן, וכל מה שמזמין לו השם יתברך בכל יום, צריך להעמיק ולהגדיל מחשבתו בזה, כדי להבין רמיזותיו של השם יתברך: אך ההגדלות השכל בזה, צריך להיות במדה, שלא יצא מגבול הקדשה, רק לפי שכל אנושי שלו בן יגדיל המחשבה בזה. וכן לא יסתכל בזה למעלה ממדרגתו, כי במפלא ממך אל תדרש (חגיגה יג). וראה ים החכמה על שיחות הר"ן אות ז' שהאריך בזה.

ח. כמו כן לענין כל המחשבות הבאים על האדם לבלבלו, אחר כך עזרו השם יתברך ושולח לו מחשבה אחרת של התקרבות. - הלשון כאן משמע שהראשונות באות מעצמן והשניות ה' ית' שולח. וצ"ע

הקדמה

השיחה הזו היא מהלך אחד אבל בעצם יש בה שני נושאים הראשון עצה כיצד להתפלל אליו ית' באופן שאהוב לפניו. והשניה שאדם צריך להתייחס ברצינות למחשבות הבאות לו כי הן רמזים מהקב"ה כיצד להתנהג.

העצה הראשונה רומז בלשון המשה בתענית שטוב מאד להתפלל כבן המתחטא לפני אביו. בלשון זה טמון עצה נפלאה, שהיא חידוש כי היא הפך הסברה הישרה שהמתפלל צריך להיזהר מאד לדבר ביראה גדולה שהרי מדבר לפני מלך מלכי המלכים. ואע"פ שמצינו שהתנא חוני המעגל היה מתפלל כבן המתחטא לפני אביו, אדרבה דייקא משם לכאורה יש ללמוד עד כמה לא ראוי לאדם אחר להתנהג כך, שהרי שם בגמרא מבואר ששמעון בן שטח אמר לו שמעשה כזה נחשב למגיס דעתו כלפי מעלה שהנהוג כך ראוי לנדיד.

אע"כ מלמד אותנו רבנו כאן שכיון שהקב"ה קראנו בנים גם כשישראל לא עושים רצונו, חביב מאד לפני ית' כשישראל מתפללים אליו כבן המתחטא לפני אביו, וכפירוש התפארת ישראל שם כתינוק רך ששואל מאביו אף שלא כהוגן, וראה שם מלאכת שלימה שמתחטא גם לשון חטא דהיינו שמדבר אליו באופן שנראה קצת כמו חטא, דהיינו חוסר יראת שמים, אע"כ חביבה תפילה כזו אצלו ית' מאד, וכמבואר גם במדרש רבה עה"פ הבן יקיר לי אפרים ילד שעשועים מעיו המו עליו. ובמפרשים שם שכשמדבר כתינוק בין שתי שנים גם כשנהוג לא כראוי, אבל כיון שדיבורו כמתפנק על אביו ומתגעגע אליו וכל תקוותו רק על אביו, איני יכול להתאפק מלהראות לו אהבתי הקדומה.

העצה השניה להקשיב למחשבות הבאות לו במחשבתו, יסודה כבר בתורה נד אות ב' שהקב"ה שולח לכל אחד מאין סוף עד אין תכלית מחשבה דבור ומעשה דהיינו רמזים לקרבו, ולהדריכו לילך בדרך הנכונה. אלא שגם מזהיר שם שלא ליפול לדמיונות אלא להזהר שלא להחזיק עצמו למעלה ממדרגתו. וראה ים החכמה על שיחות הר"ן שיחה ז' מה שהאריך להזהיר בעניין זה שמגדול ועד קטן יש שטועים בזה.

עד כאן ההקדמה

שיחה ז'

טוב מאד מי שיכול לשפף שיחו לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים כבן המתחטא^ה/ פירוש מתגעגע^ו/ לפני אביו ושואל מאביו אף שלא כהוגן^א. פי הלא השם יתברך פבר קראנו בנים

^ה תענית דף יט. - מעשה שאמרו לו לחוני המעגל התפלל שירדו גשמים אחר צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל שלא ימוקו התפלל ולא ירדו גשמים מה עשה עג עוגה ועמד בתוכה ואמר לפניו רבנו של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך נשבע אני בשמך הגדול שאיני זו מכאן עד שתרחם על בניך התחילו גשמים מנשפין אמר לא כך שאלתי אלא גשמי בורות שיחין ומערות התחילו לירד בועף אמר לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה ירדו כתיקנן עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים באו ואמרו לו כשם שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל שילכו להן אמר להם צאו וראו אם נמחית אבן הטועין שלח לו שמעון בן שטח אלמלא חוני אתה גורוני עליך נדידי אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו ועליך הכתוב אומר ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך:

פרש"י - מתחטא - פורפ"ש בלעז.

קובץ שיטות קמאי - אבל מה אעשה לך ואתה מתחטא לפני המקום... כבן שמתחטא לפני אביו - "כי הילדים רכים" (בראשית ל"ג, י"ג) תרג' ירו' ארום טלייא מתחטיין, וכתרגום "ונקרב את קרבן ה'" (במדבר ל"א, נ') מפרנקיתא ומחטייתא. (הערוך ערך חט א).

^א ראה משנה תענית פ"ג משנה ח' - פרוש רבי עובדיה מברטנרא מתחטא - מתגעגע.

תוי"ט שם - מתחטא - פירש הר"ב מתגעגע ולשון ארמית הוא כמ"ש בערוך (ערך חט) כי הילדים רכים (בראשית ל"ג). תרגום ויונתן ארום טלייא מחטיין:

מלאכת שלמה - מתחטא. פי' בערוך לשון עינוג ות"י הילדים רכים טלייא מחטיין ורש"י ז"ל פי' בבכורות פ' מעשר בהמה דף נ"ז גבי כנף רננים נעלטה נוטריקון נושא עולה ומתחטא פי' מורידה נחת בקנה ומתחטא לשון ירידה וחברו במסכת תענית בן המתחטא לפני אביו אלא שבפירושו שבכתיבת יד אינו מפורש כך שמאותו עלה עד סוף אותה מסכתא אינו מכונן פי' שבדפוס עם פירושו שבכתיבת יד (עיי' בספר מזבח כפרה...). ומפירושו שבכתיבת יד העתיק ר"ע ז"ל שם בפירוש המשניות. ובמנחות פ' ר' ישמעאל פי' רש"י ז"ל ונתחטא ומירידו והאי חטוי דבר יוכני לשון הורדה כדתנן ביומא התחיל מחטא ויורד ע"כ וכן פירושו שם ג"כ תוס' ז"ל וכתבו שם וי"מ לשון טיול כמו בן המתחטא לפני אביו ע"כ. עוד פי' רש"י ז"ל כאן מתחטא לשון חטא כלומר הוי הולך וחוטא ע"כ: בפי' ר"ע ז"ל מתחטא מתגעגע וכן הוא בפי' הרמב"ם ז"ל. בתרגום ואשעה בחוקיך תמיד אשכחן ואגעגע באורייתך.

^א כך פירש התפארת ישראל על משנה בתענית הנ"ל אות [מט] מתחטא - כך נקרא ילד בלשון ארמי, מחטיי, ורוצה לומר אתה עושה את עצמך כתינוק רך ששאל מאביו אף שלא כהוגן:

כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב: "בְּנִים אַתֶּם לֵה' אֱלֹקֵיכֶם" עַל פֶּן טוֹב מְאֹד לְפָרֵשׁ שִׁיחְתּוֹ וְצַעְרוֹ לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ כִּבְּן שֶׁקוֹבֵל דהיינו מבקש וטוען טענות לְפָנָיו אָבִיו בְּתוֹנוּעוֹת שֶׁל חֵן וְרַחֲמִים כִּבְּן הַמִּתְנַגֵּעַ לֵאבִיו שְׁקוֹרִין בְּאִיִּדִישׁ פֶּעֶסְטִיץ' ט. וְרֵאָה בּוֹזָה עֲלֵימָה לְתַרְפוּהָ/ו' עִפְ"י מִדְרַשׁ רַבֵּה/ב' א' כִּמְהָ חֲבִיבִי בְעֵינָיו ית' וְנִקְרָא בֵּן שַׁעֲשׂוּעִים כְּשִׁמְדַבֵּר לְפָנָיו כְּתִינוּק בֵּין שְׁנַתִּים אִף שְׁדִיבּוּרוֹ אֵינוֹ שְׁלֵם וְאֵין דַּעְתּוֹ שְׁלִימָה. וְרֵאָה עוֹד יוֹתֵר בְּמִדְרַשׁ שֶׁם כְּשֶׁאֵנִי מְדַבֵּר עִמּוֹ אֵינוֹ יִכּוֹל לְסַבּוֹל כִּי וּדְאִי דִיבּוּרֵי בּוֹ/ב', וְעִי"ש יִפָּה תֵּאָר שֶׁם דִּהְיִינוּ מַעֲיִו הַמּוֹ לוֹ לְמִלְאָה מִשְׁאַלְתּוֹ גַּם טֵרֵם יִקְרָא. וְעִי"ש בְּמִפְרָשִׁים שֶׁכְּשִׁמְדַבֵּר כֵּךְ אֵזוּי גַּם כְּשֶׁרוּצָה הַקַּב"ה לְדַבֵּר עִמּוֹ קְשׁוֹת/י' לֹא יִכּוֹל לְהִתְאַפֵּק מִלְהִרְאוֹת לוֹ אֶהְבְּתוֹ הַקְּדוּמָה.

וְאִף אִם נִדְמָה לְהֵאָדָם שֶׁלְּפִי מַעֲשָׂיו אֵינוֹ כִּבְּן לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ, דִּהְיִינוּ בֵּא בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁלְּפִי מַעֲשָׂיו אֵינוֹ רְאוּי לְהִקְרָא בֵּן.

גַּם עֵינָן לְעִיל בְּפִירוּשׁ מִלֵּאכֶת שְׁלֵמָה עַל הַמְּשֻׁנָה בְּתַעֲנִית שֶׁהֵבִיא פֶּרֶשׁ"י שֶׁמִּתְחַטֵּא הוּא לְשׁוֹן חֲטָא כְּלוֹמֵר הוֹלֵךְ וְחוּטָא.

^ח בְּדִפּוּס רֵאָשׁוֹן, וּבְמִגִּיד שִׁיחּוֹת, וּבְשִׁיחּוֹת הַר"ן תּוֹסֵב – פֶּעֶסְטִיץ, וּבְמַהֲדוּרוֹת מְאוּחֶרֶת יוֹתֵר – פֶּיִעֶשְׁטִיץ. וּבְנוֹעַם שִׁיחּוֹת וְאֵבֵן שְׁתִּיה וְעוֹשֶׂה אֹר – פֶּעֶסְטִיץ.

^ט מְנַחֵם מְשִׁיב נֶפֶשׁ עַל מִסַּכַּת תַּעֲנִית דָּף יט. בְּמִשְׁנָה שֶׁאֵתָה מִתְחַטֵּא. הַרְע"ב פ"י מִתְנַגֵּעַ. הֵיִינוּ מִה שְׁקוֹרִין בְּל"א פֶּעֶסְטִיץ.

וּבְעֵלִים לְתַרְפוּהָ רַעַח כֶּתֵב – יִקָּר בְּעֵינָיו ית' הַדְּבוּר (שְׁקוֹרִין פִּיעֶסְטִיץ) כְּמוֹ יֵלֵד שַׁעֲשׂוּעִים שֶׁהוּא בֵּן שְׁתִּים שְׁלֹשׁ שָׁנִים.

^י עֲלִים לְתַרְפוּהָ מִכְּתֵב רַעַח – לְאֶשֶׁר יִדְעֵתִי עִצְמִי תְּשׁוּקָתְךָ לְשִׁמְעַ דְּבָרֵי אֱמֶת, אֲמֶרְתִּי לְהוֹדִיעֲךָ מֵעַט מִשִּׁיחְתּוֹ בְּשֶׁבֶת קִדְשׁ הָעֶבֶר, מְגַדֵּל מַעְלַת הַדְּבוּר וְהַשִּׁיחָה לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ. וְהוֹכֵרְתִי מִה שְׁרָאִיתִי בְּמִדְרַשׁ פְּרִשְׁתִּי וְיִקְרָא פֶּרֶק ב' (וְיִקְרָא רַבֵּה ב' ג') שְׁמֵבִיא שֶׁם פְּסוּק (יִרְמִיָּה ל"א) "הֲבֵן יִקָּר לִי אֶפְרַיִם אִם יֵלֵד שַׁעֲשׂוּעִים כִּי מִדֵּי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֲזַכְּרֶנּוּ עוֹד", וְאֵיתָא שֶׁם אֵיתָא יֵלֵד שַׁעֲשׂוּעִים כִּבְּן שָׁנִים אִו שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְחַד אָמַר כִּבְּן אַרְבַּע וְכֵן חֲמֵשׁ שָׁנִים, וּפְרָשׁוֹ שֶׁם הַמְּפָרְשִׁים שְׁאָחַד אָמַר כִּבְּן שְׁתִּים שְׁלֹשׁ שָׁנִים, שְׁאָף עַל פִּי שְׁתִּינוּק כִּזָּה אֵינוֹ יִכּוֹל לְדַבֵּר כִּי אִם בְּרִמּוֹ וּמְדַבֵּר חֲצִי דְבוּר, אִף עַל פִּי כֵן אֲבִיו מְשַׁעֲשַׁע בּוֹ בְּדִבּוּרָיו וּמְמַלֵּא חֲפָצוֹ. וְחַד אָמַר כִּבְּן אַרְבַּע וְחֲמֵשׁ שָׁנִים, שְׁאָז דְבוּרוֹ שְׁלֵם וּמְבַקֵּשׁ מֵאֲבִיו בְּפֶה מְלֵא תֵן לִי חֲפֵץ פְּלוּנִי אִו חֲפֵץ פְּלוּנִי, וְאֲבִיו מְמַלֵּא בְּקִשְׁתּוֹ. וְאִף עַל פִּי שְׁאֵין מְבַאֵר שֶׁם בְּהַפְרוּשׁ כֵּךְ, בְּאַרְתִּי הַעֲנִין יוֹתֵר, כִּי אֲנִי בְּעֵינֵי הוֹצֵאתִי מִזָּה הַתַּעֲוִרְרוֹת הַרְבֵּה לְעֵינֵינוּ לְמַה שְׁהוֹדִירְנוּ הוּא ז'ל לְפָרֵשׁ שִׁיחְתּוֹ לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ כְּכֵל יוֹם וְכוּ'. כִּי תִהְיֶה לֵאל הַבְּנָתִי מְמַרְשׁ זֶה הַתְּחִיבּוֹת וְהַתַּעֲוִרְרוֹת עֲצוּם לָזֶה, כִּי מוֹכֵן וּמְבַאֵר מִזָּה שְׁאֵפְלוֹ בְּשִׁאֲדָם אֵינוֹ יִכּוֹל לְדַבֵּר כֵּלָל לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ וּלְפָרֵשׁ שִׁיחְתּוֹ הַיָּטֵב, אִף עַל פִּי כֵן יִקָּר בְּעֵינָיו יִתְבַּרְךָ אֶפְלוֹ אִם מְדַבֵּר בְּרִמּוֹ וּבְחֲצִי דְבוּר כְּמוֹ תִינוּק בֵּן שְׁתִּים אִו שְׁלֹשׁ שָׁנִים, וְלְפַעְמִים עוֹזֵר הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ וּמְדַבֵּר דְבוּרִים שְׁלֵמִים, כְּתִינוּק בֵּן אַרְבַּע אִו חֲמֵשׁ שָׁנִים. וְכֵן יִשְׂרָאֵל יִקְרִים בְּעֵינָיו בְּשִׁמְדָּבְרִים וּמְשִׁיחִים צְרִיכֵיהֶם לְפָנָיו, וְנִקְרָאִים יֵלֵד שַׁעֲשׂוּעִים. וְעֵין שֶׁם מִה שְׁאֵיתָא שֶׁם עַל סִיּוּם הַמְּקָרָא כִּי מִדֵּי דְבָרֵי בּוֹ דֵּי דְבוּרֵי בּוֹ וְכוּ'. מוֹכֵן שֶׁם עִצְמִי יִקְרַת הַדְּבוּר, וְאִי אֶפְשֶׁר לְבַאֵר בְּכֶתֵב, בְּפֶרֶט כִּי מוֹסֵר כֶּתֵב זֶה נִחוּץ מֵאֵד וְהַקְּרָח לְקַצֵּר. אִף מֵאֲלֵיכֶם תְּבִינּוּ רְמוּזִים מִזָּה לְהַתְּחִיבּוֹת בְּהַדְּבוּר וְהַשִּׁיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוּנּוֹ כְּכֵל עַת אִיךָ שְׁתוּכְלוּ. בּוֹדָאִי טוֹב יוֹתֵר לְדַבֵּר בְּפִירוּשׁ דְבוּרִים שְׁלֵמִים, אִף גַּם בְּשִׁאֲדָם יִכּוֹלִים לְדַבֵּר הַיָּטֵב, יִקָּר בְּעֵינָיו יִתְבַּרְךָ הַדְּבוּר (שְׁקוֹרִין פִּיעֶסְטִיץ) כְּמוֹ יֵלֵד שַׁעֲשׂוּעִים שֶׁהוּא בֵּן שְׁתִּים שְׁלֹשׁ שָׁנִים. וְהֵבֵן הַיָּטֵב לְקִים כֵּל זֹאת בְּפִשְׁטוּת כִּי הוּא חֵיכֶם לְנִצְחָה, כִּי אִי אֶפְשֶׁר לְעֶבֶר זֶה הָעוֹלָם בְּשִׁלּוּם, כִּי אִם עַל יְדֵי זֶה שֶׁפָּתְכֵנוּ כְּאֵן, כִּי אֵין כְּחֵנוּ אֶלָּא בְּפֶה.

^א וְיִקְרָא רַבֵּה פֶּרֶשָׁה ב' פֶּסָקָא ג' – (יִרְמִיָּה ל"א, יט): הֵבֵן יִקָּר לִי אֶפְרַיִם אִם יֵלֵד שַׁעֲשׂוּעִים, אֵיזְהוּ יֵלֵד שַׁעֲשׂוּעִים בֵּן שְׁתִּים בֵּן שְׁלֹשׁ שָׁנִים. רַבִּי אֶחָא בְּשֵׁם רַבִּי לִוִּי בֵּן רַבִּי סִיסִי בֵּן אַרְבַּע בֵּן חֲמֵשׁ שָׁנִים. (יִרְמִיָּה ל"א, יט): כִּי מִדֵּי דְבָרֵי בּוֹ, אָמַר רַבִּי יוֹדֵן בְּשֵׁם רַבִּי אֶבְרָהָם בֶּר פְּהֵנָא דֵּי דְבוּרֵי שְׁתִּיתִי בּוֹ, אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה בֵּן רַבִּי סִימּוֹן אֶפְלוֹ בְּשַׁעֲשֵׁא שְׁאֵנִי מְדַבֵּר עִמּוֹ אֵינוֹ יִכּוֹל לְסַבּוֹל בּוֹ, כִּי מִדֵּי דְבָרֵי בּוֹ, כִּי בּוֹדָאִי דְבוּרֵי בּוֹ.

יִפָּה תוֹאֵר – אֵינוֹ יִכּוֹל לְסַבּוֹל בּוֹ. וְיִתְפָּרֵשׁ הַכְּתוּב כִּי מִדֵּי דְבָרֵי בְּתַפְלֹתוֹ אֲשֶׁר יִתְחַנֵּן. לְבִי בּוֹ לְשִׁמּוּעַ שׁוּעַתּוֹ. וּמַעֲיִ הַמּוֹ לוֹ לְמִלְאָה מִשְׁאַלְתּוֹ גַּם טֵרֵם יִקְרָא: כִּי בּוֹדָאִי דְבוּרֵי בּוֹ. זֶה פִירוּשׁ חֲדָשׁ בְּקִרָא כִּי מִדֵּי דְבָרֵי הוּא אֵךְ בּוֹ יִאֲמַר ה' וְלֹא בְּאוֹמוֹת אַחֲרִים יַעֲן כִּי הוּא לִי בֵּן יִקָּר. וְזֶה נִמְשָׁךְ עַל מַה שֶׁאֲמַר אַח"כּ בִּי מִכֵּל ע' אוֹמוֹת אִי אַתָּה מִצּוּחַ אוֹתִי אֵלָּא עַל יִשְׂרָאֵל:

עַץ יוֹסֵף – בֵּן שְׁתִּים בֵּן שְׁלֹשׁ פִּי כְּשִׁנְכֵס לְשֵׁנָה שְׁנִיָּה אִו שְׁלִישִׁית. שִׁישׁ שֶׁמִּתְחִיל לְהַשִּׁיחַ קֶצֶת כְּשִׁנְכֵסִים לְשֵׁנָה שְׁנִיָּה וְיֵשׁ כְּשִׁנְכֵסִים לְשֵׁנָה שְׁלִישִׁית. שֶׁאֵעִיפִּי שְׁאֵלוֹ עֲדִיין אֵינֶם יוֹדְעִים לְהַשִּׁיחַ שִׁיחָה שְׁלִימָה רַק בְּלַעֲגֵי שְׁפָה. מ"מ הָאֵב מִשְׁתַּעֲשַׁע בּוֹ בְּשׁוּמְעוֹ הַדְּבוּר וְהַרְמוּזִים בְּהֵם. וְלַעֲנִין הַנִּמְשָׁל אִף שִׁיִּשְׂרָאֵל אֵינֶן מְבַקְשִׁים מֵאֵת ה' כִּי לֹא יִדְעוּ לְבַקֵּשׁ צִרְכָם מֵאֵתוֹ. ה' יִרְחַמֵם כֹּאֵב אֵת בֵּן יִרְצֵה מִשְׁתַּעֲשַׁע בּוֹ אִף שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְשִׁאֲלוֹ: בֵּן ד' בֵּן ה' – פִּי כְּשִׁנְכֵס לְשֵׁנָה ד' אִו ה' שֶׁאֵין יֵשׁ יִלְדִים שִׁיכּוֹלִים לְדַבֵּר שִׁיחָה נֹאֵה יֵשׁ כְּשֶׁהוּא נִכְנַס לְשֵׁנָה ד' וְיֵשׁ כְּשֶׁהוּא נִכְנַס לְשֵׁנָה ה'. וְאִזּוֹ בְּשִׁיחְתּוֹ מִתְנַגֵּעַ עַל אֲבִיו וּמְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ דְבַר פְּלוּנִי. וְלַעֲנִין הַנִּמְשָׁל עֵינֵי חֵיבְתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהֵם מִתְפַּלְלִים שֶׁה' מִתְּאוּהָ לְתַפְלֵתָם וְאִזּוֹ מְפִיק רְצוֹנָם כִּבְּן שִׁישׁ לֹא גַעְגּוּעִין עַל אֲבִיו. וְעֵינֵי בְעַנְף: כִּי בּוֹדָאִי דְבוּרֵי בּוֹ זֶה פִּי אַחַר כְּתוּב. וְהִ"ק קִרָא מִשׁוּם כִּי מִדֵּי דְבָרֵי דְבוּרֵי אֵינוֹ אֵלָּא בּוֹ וְלֹא לְאַחַר שְׁכַל הַמִּצּוֹת שְׁצוּהָ לְמַשָּׂה לֹא הִיוּ אֵלָּא לְיִשְׂרָאֵל. שְׁשׁוּם אוֹמֵה לֹא רִצָּה לְקַבֵּל דְבָרֵי. לְכֵן זָכוֹר אֲזַכְּרֶנּוּ עוֹד זֹאת לוֹ אֲפִי בְעַת שִׁיחְטָא וּכְדָאִי בְרִישׁ רוֹת רַבֵּה:

פִירוּשׁ מַהֲרַז"ו – אֶפְלוֹ בְשַׁעֲשֵׁא שְׁאֵנִי מְדַבֵּר עִמּוֹ. כִּי מִדְרַךְ הָעוֹלָם מִי שִׁשְׁלוֹ בֵּן שַׁעֲשׂוּעִים כְּשֶׁאֵינוֹ רֹאֵה אוֹתוֹ לְבוֹ הוֹמָה לְרֹאוֹתוֹ וְלְדַבֵּר עִמּוֹ אֵךְ בְּשַׁעֲשֵׁא שְׁמִדְבֵר עִמּוֹ הוּא שְׁקֵט אֵךְ הַקַּב"ה כְּבִיכּוֹל גַּם בְּעַת שְׁמִדְבֵר עִמָּהּ אֵינוֹ יִכּוֹל לְסַבּוֹל כְּבִיכּוֹל הַמֵּית לְבוֹ וְזֶהוּ כִּי מִדֵּי דְבָרֵי בּוֹ זָכוֹר אֲזַכְּרֶנּוּ עוֹד עַל כֵּן הַמּוֹ מַעֲיִ לוֹ לְתַאֵר וְלְדַבֵּר כְּמ"שׁ כֵּאֵן דְבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַת אֵלֵיהֶם:

^ב רֵאָה תוֹרָה קִנּו – כִּי מִה שְׁמִדְבְּרִים בֵּינוּ לְבֵין קוּנּוֹ, הוּא בְּחִינַת רִוַח־הַקֶּדֶשׁ. וְיָדוּד הַמְּלָךְ, עֲלִיו הַשְּׁלֹם, שְׁהִיָּה מַעְלָתוֹ גְּדוּלָּה מְאֹד, יִסֵּד מִזָּה סֶפֶר תְּהִלָּים. וְכֵן כֵּל אֲחָד לְפִי בְּחִינַת הוּא בְּחִינַת רִוַח־הַקֶּדֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (תְּהִלָּים כ"ז:ח'): לֶךְ אָמַר לְבִי, כְּמוֹ שֶׁפָּרֵשׁ רִש"י: לֶךְ – בְּשִׁבְלֵיךָ וּבְשִׁלְחֵיךָ, אָמַר לִי לְבִי. שֶׁכֵּל הַדְּבָרִים שֶׁהֵלֵב אוֹמֵר, הֵם דְּבָרֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ מְמָשׁ, וְהוּא בְּחִינַת רִוַח־הַקֶּדֶשׁ.

^ג מִתְנוּת כְּהוֹנָה עַל וְיִקְרָא רַבֵּה שֶׁם – בְּשַׁעֲשֵׁא שְׁאֵנִי בֵּא לְדַבֵּר עִמּוֹ – קְשׁוֹת, אֵינוֹ יִכּוֹל לְהִתְאַפֵּק מִלְהִרְאוֹת אֶהְבְּתִי הַקְּדוּמָה:

עַץ חַיִּים שֶׁם – אֶפְלוֹ בְשַׁעֲשֵׁא שְׁאֵנִי כו' בֵּא לְדַבֵּר עִמּוֹ קְשׁוֹת אֵינוֹ יִכּוֹל לְהִתְאַפֵּק וְלְהִרְאוֹת אֶהְבְּתוֹ הַקְּדוּמָה וְזָכוֹר אֲזַכְּרֶנּוּ עוֹד זְכוּתֵנוּ הַקְּדוּמִים וְעַל כֵּן הַמּוֹ מַעֲיִ לוֹ:

וְכֵן כֶּתֵב בְּחִידוּשֵׁי הַרְד"ל שֶׁם – (ח) דֵּי דִיבּוּרֵי שְׁנַתִּי בּוֹ. דִּיבּוּר לְשׁוֹן קְשָׁה שֶׁהוֹכַחְתִּיו דֵּי לוֹ לְעוֹנְשׁוֹ וְאֵינִי יִכּוֹל לְעוֹנְשׁוֹ בְּפוּעַל כִּי הַמּוֹ מַעֲיִ לִי. וְעִי"מ מוֹסִיף ר"י ב"ר סִימּוֹן שֶׁאֶפְלוֹ בְשַׁעֲשֵׁא הַדְּבוּר שֶׁל תּוֹכַחָה אֵינוֹ יִכּוֹל לְסַבּוֹל:

עם כל זה הלא השם יתברך קראנו בנים פנ"ל (פי "בין פך ובין פך קרויים לה בנים")
 כמבואר בקדושין לו/ט"ו, דעת רבי מאיר וכן הלכה שגם כשישראל לא עושים רצונו של מקום הם נקראים בנים להקב"ה.

ואם עתה הוא מגרש אותי חס ושלום, מבחינת בן, ע"י המחשבה הנ"ל ששלח לי.

הטוב בעיניו יעשה ט"ו. כדרכו תמיד להראות תחילה הרחקה למי שבא להתקרב כמבואר בתורה מח תנינא/ט"ו, וכמבואר בתורה עד/ט"ו שכל המצדיק עצמו דהיינו שרוצה להתחיל להתנהג כצדיק, מצדיקים עליו את הדין מלמעלה, דהיינו שבודקים אותו אם הוא ראוי לזה, ע"י שמנסים אותו אם יתעקש להתקרב גם כשמרחיקים אותו. על כן **עלי לעשות את שלי** כמבואר גם בשיחות הר"ן סח/ט"ו, דהיינו להמשיך לעשות

^ט **קידושין דף לו.** – ובין לאביי ובין לרבא האי "בנים אתם" מאי דרשי ביה? האי מיבעי לכתניא "בנים אתם לה" אלהיכם" בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים, אתם קרויים בנים, אין אתם נוהגים מנהג בנים, אין אתם קרויים בנים, דברי ר' יהודה. רבי מאיר אומר בין כך ובין כך אתם קרויים בנים, שנאמר (ירמיה ד-כב) "בנים סכלים המה" ואומר (דברים לב-כ) "בנים לא אמון בם" ואומר (ישעיה א-ד) "זרע מרעים בנים משחיתים" ואומר (הושע ב-א) "והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי". מאי ואומר? וכי תימא סכלי הוא דמקרי בני כי לית בהו הימנותייהו לא מיקרו בני, תא שמע ואומר "בנים לא אמון בם". וכי תימא כי לית בהו הימנותא הוא דמיקרו בנים כי פלחו לעבודת כוכבים לא מיקרו בנים תא שמע ואומר "זרע מרעים בנים משחיתים". וכ"ת בנים משחיתים הוא דמיקרו בני מעלייא לא מיקרו, תא שמע ואומר "והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי":

בן יהודה – שם רבי מאיר אומר בין כך ובין כך נקראים בנים. הנה נודע מה שכתב הרשב"א ז"ל בתשובה (סימנים קצ"ד, רמ"ב), אע"ג דקיימא לן ר' יהודה ור' מאיר הלכה כר' יהודה, הכא קיימא לן כר' מאיר, משום דדייק קראי כוותיה ע"ש. ובזה פרשתי בס"ד רמו הכתוב במשלי סימן ד' ופסוק ב', בני לדברי הקשיבה, לאמרי הט אזניך, והיינו לאמרי בהפוך אתונו למאיר הט אזניך לסברתו דסבירא ליה בין כך ובין כך קרוין בנים, ובזה אל תתייאש מן הרחמים. ובזה יובן בס"ד הטעם שנקבר רבי מאיר מעומד, כמ"ש רבינו מורנו הרב חיים ויטל ז"ל בסוף שער הגלגולים, והיינו מפני שבסברתו נעשה עמידה לישראל בעולם, דאין נופלים אפילו כשאין עושין רצונו של מקום:

^{טו} **לשון הכתוב בדברי הימים א' פרק יט (י) וי'רא יואב ב'יהודה פני'המלחמה אליו פנים ואחר ויבחר מכל-בחר ב'ישראל ויערף לקראת ארם:** (יא) ואת יתר העם נתן ביד אבשי אחיו ויערכו לקראת בני עמון: (יב) ויאמר אם תחוק ממני ארם והיית לי לתשועה (ס) ואם-בני עמון יחוקו ממך והושעתיה: (יג) חוק ונתחוקה בעד-עמנו ובעד ערי אלהינו ויקח הטוב בעיניו יעשה:
מצודת דוד פסוק יג – וד' הטוב וכו'. ר"ל ואם בכל ההתחזקות לא נועיל יעשה ה' הטוב בעיניו ונקבל באהבה:

^{טז} **תורה מח תניא** – בשאדם נכנס בעבודת השם, אזי הדרך שמראין לו התרחקות. ונדמה לו שמרחיקין אותו מלמעלה, ואין מניחין אותו כלל לכנס לעבודת השם, ובאמת כל ההתרחקות הוא רק פלו התקרבותו. וצריך התחזקות גדול מאד לבלי לפל בעדעתו, חס ושלום, כשרואה שעוברים כמה וכמה ימים ושנים, שהוא מתנגע ביגיעות גדולות בשביל עבודת השם, ועדין הוא רחוק מאד, ולא התחיל כלל לכנס לשערי הקדשה. כי רואה עצמו שהוא מלא עדין עביות וגשמיות והרהורים ובלבולים גדולים, וכל מה שהוא רוצה לעשות בעבודת השם איזה דבר שקבדשה, אין מניחין אותו. ונדמה לו כאלו אין השם יתברך מסתפל עליו כלל, ואין רוצה כלל בעבודתו, מחמת שהוא רוצה שהוא צועק בכל פעם ומתחנן ומתפלל לפניו יתברך שיצורו בעבודתו, ואף על פי כן עדין הוא רחוק מאד מאד. על כן נדמה לו כאלו אין השם יתברך מסתפל עליו כלל ואין פונה אליו כלל, כי הוא יתברך אין רוצה בו כלל. הן על כל אלה וכיצא בזה צריך התחזקות גדול, לחזק עצמו מאד מאד, ולבלי להסתפל על כל זה כלל. כי באמת כל ההתרחקות הוא רק פלו התקרבות כנ"ל: **וכל הנ"ל עבר על כל הצדיקים, כאשר שמענו מפיהם בפרוש, שנדמה להם, שהשם יתברך אין מסתפל ופונה אליהם כלל, מחמת שראו שזה זמן רב, שהם מבקשים ויגיעים ועושים ועובדים עבודת השם יתברך, ועדין הם רחוקים מאד מאד, ואלו לא היו מחזקים עצמן מאד לבלי להסתפל על זה, היו נשארים במקומם הראשון, ולא היו זוכים למה שזכו: והכלל, אהובי אחי, חזק ואמץ מאד, ואחז עצמך בכל הפחות לשאר קים בעבודתך, ואל תחוש ואל תסתפל כלל על כל הנ"ל או פיוצא בזה. ואם אתה רחוק מאד מאד מפני יתברך, ונדמה לך, שאתה פוגם בכל שעה ממש נגדו יתברך, עם כל זה כנגד זה תדע, שאיש בזה שהוא מגשם כל כך כל תנועה ותנועה שהוא מנתק עצמו מעט מעט מן גשמיותו ופונה להשם יתברך היא גדולה ויקרה מאד מאד, ואפלו נקדה קטנה מאד, שהוא נעתק מגשמיותו אליו יתברך, הוא רץ בזה כמה וכמה אלפים פרסאות בעולמות עליונים, כאשר תבין היטב מן המעשה של הצדיק שהתגבר עליו מאד העצבות וכו', כמובא אצלנו. ועל זה ישמח מאד ויחזק עצמו בשמחה תמיד, כי עצבות מייק מאד מאד:**

ועיין תורה כה בהשמטות – (שןף לאות ב' ג'): מבאר שם, שבשאדם נעתק ממדרגה למדרגה, אז צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות כדי להגיע אל הקדשה. ותכף כשעולה להמדרגה השנייה, אזי נהעוררין הקלפות שבמדרגה ומסבין אותו, וצריך להכניע אותם מחדש וכו' עין שם. ואף על פי שבכך נשבר הקלפה שבמדרגה העליונה וכו', אף על פי כן כשפנימיות של העליון נעתק משם וחיצוניות (ופנימיות) התחתון עולה, אזי הקלפה חוזר ונעור וכו' עין שם. ואמר אז בזה הלשון: **ויבזה טועין החסידים הרבה, שפתאם נדמה להם שנפלו מעבודת ה', ובאמת אין זה נפילה כלל, רק מחמת שצריכין לעלות ממדרגה למדרגה, ואז מתעוררין ומתגברין מחדש הקלפות, שהם התאוות והבלבולים והדמיונות והמחשבות והמניעות פנ"ל, על כן צריכין להתגבר בכל פעם מחדש לחזר ולהכניע ולשבר הקלפות והמניעות וכו' שבכל מדרגה ומדרגה מחדש, אבל באמת אין זה נפילה כלל פנ"ל:**

^{יז} **ועיין תורה עד** – ...ויש דינא קדישא, בחינת: "את אשר יאהב ה' יוכיח". וזהו בחינת התרחקות שהוא התחלת ההתקרבות, כמו שאמרנו בקמינו, זכרונם לברכה, "כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקים עליו את הדין מלמעלה". דהיינו, בשאדם רוצה להצדיק את עצמו ולהתקרב להשם יתברך, אזי מצדיקים עליו את הדין, דהיינו שנמשכים עליו דינים ויסורים: ואלו הדינים והיסורים הם נראין בהתרחקות, כאלו רוצים להרחיקו מעבודתו, חס ושלום. ובאמת זה ההתרחקות הוא עקר ההתקרבות, כי אלו הדינים וההתרחקות הם לטובתו, בחינת "את אשר יאהב ה' יוכיח". כדי שיצמד בנסיון הזה, ויתגבר ויתאמץ להתקרב יותר. (ועין במקום אחר (ו). שהמניעות הם בשביל החשק, ועוד מבאר מזה בכמה מקומות) ועל כן, זה הדין הוא בחינת דינא קדישא. רק שהוא בחינת מחין דקטנות, שמשם עקר אחיות הדין פידוע:

^{יח} **ראה שיחות הר"ן אות ט"ט** – וזמרו למי שמנצחין אותו ושמח (פסחים ק"ט). כי צריכין לנצח אותו יתברך בכיכול. כי אף-על-פי שנדמה להאדם שהשם יתברך אינו רוצה לקרבו מחמת שקלקל הרבה, וגם עכשו אינו מתנהג כראוי כרצונו יתברך, אף-על-פי-כן צריך האדם

עצמי כבן פנ"ל לשפוך שיחי לפניו כבן המתחטא לפני אביו כנ"ל. **ומה טוב פשיכול לעורר לבו בתחנונים עד שיבכה ויזריד דמעות כבן לפני אביו** כמבואר גם בתורה צה תנינא/טו¹ ותורה קעה/כו²:

להבין מדוע נדמה לי שמגרש אותי, רק בגלל שעלה על מחשבתי שאיני ראוי להקרא בן של הקב"ה, מביא רבנו מעשה:

ושמעתי מעשה מזקני רבי נחמן/כא³ זכרונו- לברכה, פשהיה על הספינה. פעם אחד לא היה להם לחם ולא אכלו פמה ימים, עד שהגיעו לאיזה עיר. ולא היה שם יהודים רק ישמעאלים ולקח ישמעאל אחד את רבי נחמן הנזפר לעיל ונתן לו לאכל. והוא פבר לא אכל פמה ימים ונטל ידיו וברך ברפת המוציא. וקדם שהתחיל לאכל בא לו על מחשבתו הפסוק במשלי כג "אל תלחם את לחם רע עין"/כב⁴, כי הוא איסור/כג⁵ וגם היא סכנה/כד⁶ לאכול מאכל

לחוק עצמו ביותר, ולהשתטח עצמו לפניו ולפרש בפיו אליו יתברך שירחם עליו ויקרבהו לעבודתו - כי אף על פי כן אני רוצה להיות ישראל. נמצא שרוצה לנצח את השם יתברך בכיבול, והשם יתברך יש לו שמחה מזה שמנצחין אותו בכיבול.

^ט **ראה תורה צה תנינא** - לענין התבודדות ושיחה בינו לבין קונו ואמירת תהלים ותחינות ובקשות, טוב מאד פשוזכין לאמרם בלב שלם באמת, עד שיזכה לכבוד לפני השם יתברך כבן הבוכה לפני אביו. אבל אמר, שכשהאדם אומר תחנונות ובקשות וחושב בלבו ומצפה שיבכה, זאת המחשבה אינה טובה, והיא מבבלת גם כן את דעתו, כי מחמת זה אינו יכול לומר הבקשות בלב שלם בשלמות, כי צריכין בשעת אמירת תחנונות ובקשות להרחיק מעצמו כל מיני מחשבות חוץ שבעולם, רק לכוון דעתו אל הדבורים שהוא מדבר לפני השם יתברך, כאשר ידבר איש אל רעהו, ואז ממילא בקל יתעורר לבו, עד שיבוא לבכיה גדולה באמת. אבל פשוזכין ומצפה על זה שיבכה, אזי זה וזה אינו עולה בידו, כי האמירה בעצמה נתבלבלה על ידי פנ"ל. כי זה שחושב ומצפה שיבכה, הוא גם כן פחינת מחשבה ורה שמבלבלת, הכונה, שאינו יכול לשמע היטב מה שהוא מדבר על ידי פנ"ל, כי העקר - לדבר הדבור באמת לפני השם יתברך בלי שום מחשבות אחרות כלל פנ"ל. ואם יזכה לבכיה באמת - מה טוב, ואם לאו - לאו, ולא יבלבל אמירתו בשביל זה פנ"ל:

^כ **ראה תורה קעה** - עקר מעלת הבכיה הוא בשהיא מחמת שמחה וחדוה, ואפלו חרטה טוב מאד שתהיה מחמת שמחה, שמרב שמחתו בהשם יתברך, הוא מתחרט ומתגעגע מאד על שמרד נגדו בימים הראשונים, ומתעורר לו בכיה מחמת רב השמחה, וזה עקר מעלת הבכיה, שתהיה מחמת שמחה. וזה בכיה הוא ראשי תבות: בשמך יגילון כל היום (תהלים פט) - שעקר הבכיה שתהיה מחמת שמחה בשמך יתברך. כי בכיה הוא מתעורר משם ס"ג, שהוא בבניה, ועל כן בכיה בגימטריא המלוי של ס"ג, כמובא בבחי האר"י, הינו שהתעוררות הבכיה תהיה משמחה, כי בינה - לבא, כמו שכתוב: הלב מבין; ועקר השמחה היא בלב, כמו שכתוב (תהלים ד"ח): נתת שמחה בלבי; ומשם צריך שתהיה התעוררות הבכיה פנ"ל, ועל ידי זה נמתק הבכיה. והבן:

^{כא} **הכוונה לרבי נחמן מהורודנקע זצ"ל** - סבו של רבינו ז"ל. שהיה נאמן ביתו של הבעש"ט ואחד מגדולי תלמידיו. בנו של ר"ג, רבי שמחה נשא לאשה את פייגא בתה של מרת אדל בת הבעש"ט. עלה להשתקע בארץ ישראל בשנת תקכ"ד ביחד עם רבי מנחם מנדל מפרמישלאן וקבוצה קטנה מתלמידי הבעש"ט. הסתלק בב' בתמוז תקכ"ה ונטמן בבית החיים הישן בטבריה. ולרבי שמחה ופיגא נולד רבנו בר"ח ניסן תקלב.

^{כב} **משלי פרק כג (ו) אל-תלחם את-לחם רע עין ואל-תתאו למטעמותיו: (ז) כי כמו שער בנפשו פן-הוא אכול ושתה יאמר לך ולבו בל-עמך: (ח) פתך-אכלת תקיאנה ושת דבריה הנעימים:**

עמנואל הרומי (בן שלמה- מהעיר נאפולי שנת רמ"ז בערך) על פסוק ו' - אמר כי אין ראוי לך שתאכל מאכל אדם שהוא רע עין שעינו רעה בשל אחרים ואל תתאוה למטעמותיו כי כמו שאמר ושער בנפשו שיספיק לו ולבני ביתו מן המזון כן הבין וזימן ממנו ולא יותר ואפי' אם יאמר לך בפיו אכול ושתה הוא יאמר לך בפיו בלבד אמנם לבו אינו טוב עמך כלו' מה שאומר לך בפיו אין בלבו כך. ואם תאכל מטעמותיו סוף שתרצה שהיית מקיא אותו בהתברר לך רצונו הכמוס בחדרי לבו.

או יהיה אמרו פתך אכלת תקיאנה קללה שמקלל בעל הספר האוכל מלחם איש רע עין ואומר פתך שאכלת מלחם רע עין יהי רצון שתקיא אותה. ושחת דבריה הנעימים כלומר ואם דברת עמו בשבתך על שלחנו דבר נעים מחידה ומשל וכיוצא בהם לא תחשוב שנכנס מהם דבר באזנו רק כל דבריה הפסדת ואינו שומע אותם כי הוא לרוב דאגתו מאכילתך לא ישים לב אל דבריה והפסדת אותם.

גם אפשר שאמרו פתך אכלת תקיאנה הם דברי האיש רע עין שהוא אומר לו בפיו אכול ושתה ולבו אין עמו רק הוא מקללו בלבו ואומר לו פתך אכלת תקיאנה כלומר יהי רצון שתקיאנה ואומר בלבו גם כן כל דבר שאמרת לי הכל הפסדת כי לבי בל עמך.

ויש מפרשים כי כמו שער בנפשו כן הוא בענין זה כלומר אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאו למטעמותיו כי כל מה ששער האדם ושומר מנפש האיש שהוא רע עין כן הוא כלומר לא תחשוב שהאנשים שיוכרוהו לרעה וידברו בו בוז וקלון שיהיה לשון הבאי ולשון גוזמא רק כל מה ששער האדם ושומר בלבו שיהיה מן הגנות בנפשו של איש רע עין כן הוא האמת.

ויש מפרשים פתך אכלת תקיאנה בענין זה כלומר כשתחשוב אתה שאכלת הלחם של רע עין אתה תמצא שאכלת פתך ולא פתו וסוף סוף תקיא מה שאכלת משלו כי הוא לא יחשוב רק איך להוציא בלועיך מפיך ויקח ממך בכל ענין שיוכל כפליים מאשר אכלת משלו וזהו ביאור פתך אכלת תקיאנה.

או יאמר אם תאכל לחם איש רע עין לא די שתקיא מה שאכלת משלו אלא גם הפת שלך שאכלת לשעבר תקיא. ושחת דבריה הנעימים שדברת לשעבר אם תפול בדבר מגונה כזה לאכול לחם איש רע עין.

גם נכון לפרש פתך מן כי יתה איש נערה שהוא ענין פתו והסתה ובעבור שהזכיר למעלה מזה אכול ושתה יאמר לך אומר החכם הזה אל האיש האוכל מלחם רע עין דרך תימה מה זאת עשית שנתפתית לדברי האיש רע עין האומר לך אכול ושתה בפיו האם פתה אותך האיש רע עין בדבריו שאמר לך אכול ושתה ואכלת מלחמו יהי רצון שתקיאנה. או סופך שתקיאנה. ומוסף על זה ששיחת יפעתך ודבריה הנעימים שדברת לשעבר או על שולחנו. עכ"ל מה ששייך לענין שלנו.

שנותן לו מי שהוא רע עין, כי בלבו אינו רוצה ליתן, ויכול להזיק לו בעין הרע/כ"ו, וסופך להקיא מה שאכלת. גם כשהוא מפציר בך שתאכל/כ"ו, ובזוהר/כ"ו מבואר שהכח של המצרים לשלוט בעם ישראל, היה כיון

^{כ"ב} **סוטה דף לח:** – ואמר רבי יהושע בן לוי כל הנהגה מצרי העין עובר בלאו שנאמר (משלי כג ו' ז') "אל תלחם את לחם רע עין וגו' כי כמו שער בנפשו בן הוא אכול ושתה יאמר לך וגו'". רב נחמן בר יצחק אמר עובר בשני לאוין (כמ"ש שם פסוק ו') "אל תלחם" ו"אל תתאו".

ראה ביאור חברותא (שולביץ) הערה 9. א. בפשוטו, גדר הלאו הוא אבק גזל, וכעין מה שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה (ד ד) על "הנהגה מסעודה שאינה מספקת לבעליה"; ובגדר שני הלאוין יש לומר, שאם לחם בלחמו עובר באבק "לא תגזול", ומיד כשנתאוה למטעמותיו, עובר באבק לאו ד"לא תתאוה"; וראה אות ג. ב. ב"תורת הקנאות" כתב, דיש לומר שרוב נחמן בר יצחק לא נחלק על רבי יהושע בן לוי, שאף הוא מודה שעובר בשני לאוין, ולא בא רב נחמן בר יצחק אלא לפרש, והביא דוגמא לזה מדברי רב נחמן בר יצחק במנחות צט, ראה שם ב"תורת הקנאות". ג. ב"יוסף דעת" הביא מדברי המהר"ל [נתיבות עולם, נתיב עין טוב], כי כל מה שנותן צר עין לאחר, דבק בו עינו הרעה עד שהדבר ההוא מרוחק לגמרי מן העולם, ועובר בלאו, כמו אכילת דבר טמא שהוא מרוחק מן האדם. והביא מ"מכתב מאליהו" [חלק ד עמוד 5] שכתב לבאר את דברי המהר"ל: שהרי "עולם חסד יבנה", והחסד הוא קיום העולם, ומי שאין בלבו חסד הרי הוא מתנגד למציאות העולם, ואם נהנה אדם מצר עין שכזה הריהו משועבד לו, ולא יימלט מבלי שתהיה איוו השפעה ממנו עליו, וזוהי הסכנה והאיסור, שלא ידבק בו החסרון.

מהר"ל חרושי אגרות – עובר בלאו. פי"ב כ"כ כח צר עין דבק בו [ההעדר] עד שמי שנהנה ממנו עובר בלאו, כי רע עין שהוא בעל העדר לגמרי (וכח גדול לכך) אין הסברא שיהיה הפך זה שיקבל ממנו אחר הנאה. ורב נחמן בר יצחק אמר שהוא עובר בשני לאוין, וזה כי מצד שלוקח ממי שהוא בעל העדר ואין לו לקבל ממנו יש כאן לאו, והשני כי הוא נהנה ממנו וזהו אל תתאוה למטעמותיו:

מנחה חריבה – כל הנהגה מצרי עין עובר בלאו וכו' רנב"י אמר עובר בשני לאוין, כבר עמד על זה הגרי"פ ז"ל באומר השכחה שלו שלא מצא נוכר זה בא' מן הפוסקים וכפל דבריו שם באות ע"ח, דאפילו תימה דאין זה אלא דרך אסמכתא אכתי קשיא כמ"ש ברכות י"ג ע"א בחיבורי הלזה בשם המהרש"א עכ"ל:

^{כ"ד} **ראה קב הישר פרק כו** – פתיב (משלי כג, ו-ז): "אל תלחם לחם רע-עין... כי כמו שער בנפשו". הפרוש בעיני ההמוני עם: אל תלחם לחם רע-עין, כי כמו שער בנפשו של הבעל הבית, שאינו נותן הלחם לאנשים אחרים, כי הוא כמו שער בנפשו של בעל הבית. אבל הזוהר פרש בענין אחר: אל תלחם לחם רע-עין, כי הוא כמו שער בנפשו של האוכל. פי כל האוכל מאכל אצל הרע-עין, אחר כך אותו האוכל הוא בנפשו של האוכל כמו סם המוות, ולא יגיעו ימים מועטים שיבוא אליו איזה חלי. ולפעמים יגיע אף שיחלה בחלי שיש בו סכנה. ולכן לא רצה רבנו הקדוש לאכל משהו אדם, כי היה מתקרא לנפשו שלא ינהה מן איזה צרי העין, ואחר כך בהכרח שיבוא אליו איזה חלי. ואם כן, כל מי שהוא צר-עין, גורם רעה לעצמו וגורם רעה לאחרים.

^{כ"ה} **ראה מלבי"ם שם פסוק ז (ז-ח)** כי כמו שער בנפשו בן הוא, שכבר בארו הטבעיים שניצוצות רעות יוצאים מעין הרע, ששרשם מפחיתת הנפש המביט ברעת עינו, והם כזיקי מות על הדבר המובט. וכבר הזכירו שבעל עין הרע הביט בקביעות על פת לחם ונמצא בו מות ומשכלת, ולז"א שהשער ר"ל דבר פגום ונמאס אשר נמצא בנפשו הפנימית כן הוא הלחם, שמקבל השער הזה ונעשה לחם הקלוקל, שיאמר לך אכל ושתה, שידמה לך שלא הכניס בו עין הרע, הן לבו על עמך, עד שהאכילה תזיק לך עד שתקיא גם פתך אשר אכלת. עכ"ל מה ששייך לענין שלנו.

וראה מקדש מלך על ספר הזוהר שמות דף ג. – אל תלחם וכו' הרמ"ז כתב וז"ל כתב הרב בדרוש הניקודין שחוש העין מוציא ניצוצי לחוץ. גם נודע כי חוש הראות קרוב לחוש הדעת יותר משאר החושים, ולכן מקבלת כח גדול מהנשמה שהיא בדעת. ולכן אם הנשמה קדושה יזיל רוב טוב דרך מעיני העין, ואם טמאה היא יצאו מהעין ניצוצים רעים המזיקים. ובלעם יוכיח שהיה מסיגי הדעת ועינו רעה להשחית בה מאד, והיה משתבח שהיה סתום העין ויודע דעת עליון. ויובן במה שתרצו בא"ר כתיב "עיני ה'" וכתב "עין ה' אל יריאיו", ואמרו כאן בזעיר, כאן בעתיקא שהוא עין אחת, אבל בזעיר ב' עינים, חו"ג המושפעים מן הדעת. ומשם נמשך עץ הדעת טו"ר והמ' נק' עולימתא שפירתא דלית לה עינין, תרין, אלא א', שהם הגבורות. וידוע שעין זה נעשה מעקב ענוה. ועיני בל"ת פסוק עקב אשר שמע אברהם בקולי. ובלעם היה מושפע מהגבורות ולכן לא היה לו כי אם עין א'. אבל הוא היה מתגאה שהיה דוגמת דעת עליון. ונק' רע עין שנפשו פגומה שחסר ממנה אור הדעת, שעליו נאמר "גם בלא דעת נפש לא טוב", אבל האיש השלם נק' טוב עין ג' אהו"ה, שהוא שם הדעת, ומושפע מ"עין ה' אל יריאיו", באד"ה קודם שחטא, אך אח"כ נפגם, ונאמר "ותפקחנה עיני שניה" ובתשובתו ק"ל שנה החזיר אור עין ה' עליו, ותיקן פגמו יעקב אע"ה באותם ק"ל שנה שקראם מעט ורעים. ישראל היה להם צירוף ע"ני מצרים ק"ל שנה עד שנולד מרע"ה שטוב הוא. והיה להם העינוי הגדול על שאכלו לחם רע עין, כי סוד העינים דועיר הם סוד חו"ג שהם ה' חסדים העולים ה' הויות ק"ל ועם ה' כולליהם שביסוד קל"ה, וכן הגבורות, וב"פ קל"ה הוא ר"ע, שבהיותם מיוחדים בזעיר לא ינום. אמנם למטה בקליפות שאין שם אלא גבורות הוא רע עין. והנה מן הדעת בא שפע המזון לח"ם מן השמים. ובקליפות נהפך מל"ח סודימית מסומא את העינים. והוא לחם רע עין, כי הלחם עצמו של רעה העינים. והנה מצרים שהם באחורי הדעת היה כחם גדול להרע, לכן שלטו על ישראל כי לא נזוהרו מלחם רע עין:

^{כ"ז} **ראה ביאור רב פנינים שם על פסוק ז'** – ושמה תאמר הלא אם יקרבני והוא יקראני אליו ועם שלא ארצה לאכול כי אם לחם לבדו יוסיף ויאמר אכול ושתה כלומר גם יין שתה אדוני ולמה תלחם לחם לבדו לא תאבה כי הלא כמו שער בנפשו וכו' והוא כי שער ביאורו כתאנים השוערות או כשעירים עלי דשוא מלשון סערה והענין כי כמו השער שסוער את נפשו כן הוא כי הוא בעצמו הוא סער בנפשו שיערנה כי הלא נפשו למה שהיא מנפשות בני ישראל תחפוץ לעשות מצוה אלא שעצמותו ברוע מדתו ינדרנה ויש לו סער התחולל בקרבו בין לבו ונפשו כמאמר הרמב"ם ז"ל פ"ב דגרושין כי על כן גט מעושה בישראל כשר וזהו כמו סער בנפשו כן הוא כי הוא עצמו הוא כמו שער בנפשו שיערנה הוא ולכן אכול ושתה יאמר לך שעם שלא תרצה רק ללחום לחמו יוסיף ויאמר ושתה מייך מסך כי נפשו חפצה בך אך לבו החומרי כל עמך כי רע עין הוא:

^{כ"ח} **זוהר שמות דף ג.** – ואלה שמות בני ישראל כדי לפרש פסוק זה רבי חייא פתח הקדים לפרש מש"כ אל תלחם את לחם רע עין, ואל תתאו למטעמותיו ומפרש אל תלחם את לחם רע עין טעם הדבר בגין דנהמא או הנאה דתהוא בר נש דהוי רע עין לפי שהלחם או ההנאה של אדם שהוא רע עין, לאו איהו כדאי למיכל ולתהני מניה אינו כדאי לאכול ולהנות ממנו, לפי שהקליפה שורה על עיניו, דאי כד נחתו ישראל למצרים לא יטעמו נהמא דמצראי שאם כשירדו ישראל למצרים לא היו טועמים לחם של המצרים בתנם שהיה לחם רע עין כולקמן, לא אשתבכו בגלותא ולא יעיקון לון מצראי לא היו נשארים שקועים בגלות ולא היו מצירים לחם המצרים.

שישראל אכלו מאכלם, שהיה לחם רע עין, ואם לא אכלו מאכלם היה מתקיים הגזרה באופן אחר קל הרבה יותר/כ"ו.

וּמַחְשְׁבוֹת שְׁלֵנוּ הַצְדִּיקִים אֵינָם דְּבַר רִיק פְּלֵל/כ"ו כי בוודאי הוא רמז משמים שהלחם שנתן לו הישמעאלי הוא לחם רע עין, ואכילתו מוזיקה (כַּף אָמַר רַבִּי נַחֲמָן זְקַנִּי הֲנִ"ל בְּסִפּוּרוֹ מַעֲשֵׂה זו). וְלֹא יַדְעָתִי מַה לַעֲשׂוֹת פִּי כִּבְר בְּרַכְתִּי בְּרַפְת הַמוֹצִיא. אַךְ אֶף-עַל-פִּי-כֵן הָיָה בְּדַעְתִּי לִמְנַע מִלְּאֹכַל פְּלֵל מִחֲמַת הַמּוֹחֶשֶׁב הַזֹּאת. אַע"פ שֶׁכֵּבֶר בְּרַךְ הַמוֹצִיא, וְאִם לֹא יֵאָכֵל נִמְצָא בְּרַכְתּוֹ לִבְטֹלָה נִמְצָא עֵבֶר עַל לֹא דִלָּא תִּשָּׂא שֵׁם ה' לִבְטֹלָה. סִבֵּר כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּמִּשְׁלֵי שִׁם/ל' לַעֲלֵל מִיָּנִיה "וְשָׂמַת סִכִּין בְּלוּעָךְ"/כ"א, וּכְמִבּוֹאֵר בְּסוּטָה לַח שְׁעוֹבֵר בְּשָׁנֵי לֵאוּן/כ"ב.

אַחַר כֵּן פָּא עַל מַחְשְׁבָתוֹ, "וְאֵת הָעוֹרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְכְּלָה"/כ"ג וְאִז אֵכֵל כִּי הִבִּין שֶׁהַמַּחְשְׁבָה הַרְאִשׁוֹנָה הִיְתָה רַק נִסְיוֹן מַה' ית' אִם רַעְבוֹנוּ יִתְגַּבֵּר עֲלֵינוּ, אַע"פ שֶׁקֵּבֶל רִמּוֹ מִשְׁמִים שֶׁלֹּא לֵאכּוֹל, אֲבָל בְּאִמַּת הַקִּבָּה שֶׁלַח לוֹ גּוֹי יִשְׁמַעְאֵל שִׁיאֲכִיל אוֹתוֹ/כ"ד.

אָמַר לִיָּה רַבִּי יִצְחָק שָׁאֵל לְרַבִּי חֵיִיא, וְהָא גְּזָרָא אֲתִגְזֹר וְהָרִי נְגוּרָה גּוּרָה עַל יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת בְּגִלוּת, אָמַר לִיָּה רַבִּי חֵיִיא לְרַבִּי יִצְחָק פְּלֵא אִיְהוּ כְּדָקָא יְאוּת הַכֵּל הוּא כְּרָאוּי מַה שְׁאֵנִי אִמְרַתִּי וְמַה שְׁאֵתָה אִמְרִי, דְּהָא לֹא אֲתִגְזֹר בְּמִצְרִים דְּוֹקָא כִּי לֹא נְגוּרָה הַגְּלוּת תְּהִיָּה דוֹקָא בְּמִצְרַיִם, דְּהָא לֹא כְּתִיב פִּי גַר יִהְיֶה וְיִרְעַךְ בְּאַרְצֵי מִצְרַיִם, אֲלֵא בְּאַרְצֵי לֹא לָהֶם, וְאִפְּיֵלוּ בְּאַרְעָא אַחְרָא וְהִיתָה יְכוּלָה לְהַתְקִיִּים גּוֹרֵת הַגְּלוּת אִפְּיֵלוּ בְּאַרְצֵי אַחְרָת, וְר"ל כִּי כִּמוֹ שְׁהִיָּה נִחְשָׁב לָהֶם גְּלוּת מִיּוֹם שְׁנוּלָד יִצְחָק וְנִתְקַיִּים מִש"כ וְעַבְדוֹם וְעַנּוּ אוֹתָם כְּעֶרְךְ שֶׁלֹּא הָיוּ שְׁקִטִּים, כֵּן יִחֲשֹׁב לָהֶם לְגִלוּת שְׁבַחָם בְּא"י הִיְתָה עֲדִיין אֲרִץ לֹא לָהֶם כְּעֶרְךְ שֶׁהִכְנַעְנִי אוֹ בְּאַרְץ, וְלֹא הָיוּ מוֹכְרִים לְרֹדֵת לְעוֹמֵק קַלְיִפוֹת לְמִצְרַיִם, אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁשְׁלֹטוֹ בְּהֵם הַמִּצְרַיִם ע"י שֶׁאֲכָלוּ מִלַּחֲמָם, וְאִם הָיוּ נִשְׁאַרִים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם הָיָה נוֹלָד מִשָּׁה, וְשֵׁם הִיְתָה נִתְּנָת הַתּוֹרָה, אוֹ לֹא הָיוּ יוֹצֵאִים עוֹד בְּגִלוּת, צֹא וְחֹשֵׁב כִּמַּה גְּרַמָּה אֲכִילַת לַחַם רַע עֵין. (מ"ח"ק וּמִפְּטָס)

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵאַן דְּאִיְהוּ בְּעַל נֶפֶשׁ לֹא יְכוּל עִם בְּרַשׁ דְּמִכְלִיָּה יְתִיר מִשְׁאַר בְּנֵי נֶשָׂא מִי שְׁהוּא כְּעַל נֶפֶשׁ לֹא יֵאָכֵל עִם אָדָם שֹׁאֲכֵל יוֹתֵר מִשְׁאַר בְּנֵי אָדָם כִּי הוּא בְּחַי' רַע עֵין, אוֹ מֵאַן דְּהוּא אֲזִיל בְּתַר מַעוּי אוֹ עִם מִי שְׁהוֹלֵךְ אַחַר מַעוּי וְתֹאחֲתוּי שְׁהוּא ג"כ בְּחַי' רַע עֵין, לְכֵן אִי אַעֲרַע בְּהִיּוֹא רַע עֵין יְכוּס גְּרַמָּיָה וְלֹא יְכוּל מִנְהַמָּא דְּיִלְיָה אִם נוֹדְמָן שְׂבָא לֵאכּוֹל אֲצֵל אִישׁ רַע עֵין יִשְׁחוּט עֲצֻמוֹ כְּלוּמַר יִתְגַּבֵּר עַל רַעְבוֹנוֹ וְלֹא יֵאָכֵל מִלַּחֲמוֹ, דְּלִית נְהַמָּא בִּישָׂא בְּעַלְמָא בְּרַ מִהִיּוֹא לָחֶם רַע עֵין כִּי אִין לַחַם רַע עֵין בְּעוֹלָם אֲלֵא לַחֲמָם שֶׁל רַע עֵין, מַה כְּתִיב אֲצֵל הַלְחָם שֶׁל הַמִּצְרַיִם, כִּי לֹא יוֹכְלוּן הַמִּצְרַיִם לֵאכּוֹל אֵת הָעֵבְרִים לָחֶם, כִּי תוֹעֵבָה הִיא לְמִצְרַיִם פִּי מַחֲמַת שְׁהִיָּה לָהֶם עֵין הַרַע לֹא יֵכֵל לְרֹאדֵת אִין שִׁישְׂרָאֵל אוֹכְלִים לָחֶם, הָא לָךְ לָחֶם רַע עֵין הוּי לָךְ שֶׁלַחֲמָם שֶׁאֲכָלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם הִיָּה לָחֶם שֶׁל רַע עֵין, וְלִפִּי שֶׁאֲכָלוּ יִשְׂרָאֵל מִלַּחֲמָם לְכֵן נִשְׁאַרוּ אֲצֵלָם בְּגִלוּת וְשִׁלְטוֹ עֲלֵיהֶם וְשֶׁעֲבָרוּ אוֹתָם. (מִפְּטָס)

כ" כְּמִבּוֹאֵר בְּזוּהַר הֲנ"ל וְרֵאָה אוֹר הַחֲמָה (לְחִיד"א) שֶׁם - לֹא אֲשַׁתְּבֹךְ וְלֹא אַעֲיֹק - יִרְצָה הֵם לֹא יִרְדוּ אֲלֵא לְגוֹר לֹא אֲשַׁתְּבֹךְ וְנִשְׁקַעוּ שֵׁם וְלֹא אַעֲיֹק כִּי כִּמוֹ שֶׁנִּחְשָׁב לָהֶם מִיּוֹם שְׁנוּלָד יִצְחָק וְעַבְדוֹם וְעַנּוּ אוֹתָם כְּעֶרְךְ שֶׁלֹּא הָיוּ שְׁקִטִּים כֵּן יִחֲשֹׁב לָהֶם שְׁבַחָם בְּאַרְץ לֹא לָהֶם כְּעֶרְךְ שֶׁהִכְנַעְנִי אוֹ בְּאַרְץ א"כ לֹא יַעֲיֹקוּן לֹן מִצְרַיִם וְלֹא יִרְדוּ כְּעַמְקֵי הַחֲצוֹנִים כִּמוֹ שִׁירְדוּ בְּתוֹךְ קַלְיִפוֹת מִפְּנֵי שֶׁשְׁלֹטוֹ בְּהֵם עַל יְדֵי שֶׁאֲכָלוּ מִלַּחֲמָם וְהִיְנִי אוֹמְרוֹ וְאִפִּי בְּאַרְעָא אַחְרָא וְכִיּוֹן שֶׁהֶאֱרַץ אִינָה מַחֲוִיבָת א"כ הִיָּה אֲפִשֵׁר בְּא"י וְהִיָּה בְּהַ נִתְּנָת הַתּוֹרָה וְהִיָּה מִרַע"ה בְּא"י וְלֹא הָיוּ יוֹצֵאִים עוֹד בְּגִלוּת צֹא וְחֹשֵׁב כִּמַּה גְּרַם אֲכִילַת לַחַם רַע עֵין.

כ" רֵאָה לִיקוּטִים יְקִרִים (לְרַבִּי דָב בַּעַר הַמְּגִיד מִמַּעוּרִישׁ) אוֹת יב - רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם טוֹב אִמְרִי, כִּשְׁהוּא דְּבוֹק בְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ וְנוֹפֵל לוֹ מַחְשְׁבָה מֵאִיזָה דְּבַר, מִסְתַּמָּא הוּא כֵךְ כִּמוֹ שֶׁנוֹפֵל לוֹ בְּמַחְשְׁבָתוֹ, וְהוּוֹ רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ מַעֲט, (עֵיין לְקַמְן סִימָן מ"ח).

ל' מִשְׁלֵי פֶרֶק כג (א) כִּי תִשָּׁב לְלַחֲוֹם אֶת־מוֹשֶׁל בֵּין תְּבִין אֶת־אֲשֶׁר לִפְנֵיהֶ: (ב) וְשָׂמַת שְׁכִין בְּלַעְגָּ אִם־בְּעַל נֶפֶשׁ אֶתָּה: (ג) אֶל־תִּתְּאוּ לְמִטְעַמּוֹתָיו וְהוּא לָחֶם כְּזָבִים:

כ" רֵאָה אוֹר הַחֲמָה שֵׁם - א"ר יִצְחָק מֵאַן דְּאִיְהוּ וְגו' - הִיְנִי (מִשְׁלֵי כג ב') "כִּי תִשָּׁב לְלַחֲוֹם אֶת מוֹשֶׁל", שְׁמוּשֵׁל רַע עֵין עֲלֵינוּ, בֵּין תְּבִין אֶת אֲשֶׁר לִפְנֵיךְ שֶׁלַחֲמוֹ לָחֶם רַע עֵין, וּמֵאוֹתוֹ מְקוֹר הוּא נִמְשָׁר, א"כ "וְשָׂמַת סִכִּין בְּלוּעָךְ אִם בְּעַל נֶפֶשׁ", כִּי אִפִּי שָׂאֵר אִדָּם אִינוּ רָאוּי לֵאכּוֹל מִלַּחֲמוֹ, כ"ש בְּעַל נֶפֶשׁ שֶׁצִּירֵךְ לֵאכּוֹל יוֹתֵר מֵדָא:

כ" רֵאָה לַעֲלֵל מִנְחָה חְרִיבָה עַל סוּטָה שֶׁלֹּא מִצִּינוּ לֹא כוֹז בְּשׁוּם פּוֹסֵק. וְצ"ל כִּיּוֹן שְׁהוּא מְדַבְּרִי קְבֵלָה לֹא נִמְנָה בְּלוּאִין אֲבָל הוּא אִיסוּר. וּמֵאִירֵךְ לֹא דִלָּא תִּשָּׂא שְׁעוֹבֵר עַל בְּרַכָּה לִבְטֹלָה בְּלֹא מַתְכוּוֹן אִינוּ לֹא מִמַּשׁ שְׁלוֹקִין עֲלֵינוּ, כִּי בְּשַׁעָה שְׁבֵרֵךְ לֹא סִבֵּר שִׁיְהִיָּה לִבְטֹלָה וְעוֹד שְׁהוּא דֶּרֶךְ בְּרַכָּה.

כ" מַלְבִּי"ם א- פֶּרֶק יז (ב) וְיָהִי דְּבַר־יְקוֹק אֲלֵינוּ לֵאמֹר: (ג) לָךְ מִזָּה וּפְנִיָּתִי לָךְ קְדָמָה וְנִסְתַּרְתָּ בְּנַחַל אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן: (ד) וְהָיָה מִהַנְּחַל תִּשְׁתָּה וְאֵת־הָעֵרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְכְּלָה שֵׁם: (ה) וְיִלְךְ וַיַּעֲשֶׂה כְּדָבַר יְקוֹק וְיִלְךְ וַיִּשָּׁב בְּנַחַל כְּרִית אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן: (ו) וְהָעֵרְבִים מֵבָאִים לוֹ לָחֶם וְבָשָׂר בְּבָקָר וְלָחֶם וְבָשָׂר בְּעֶבֶר וּמִן־הַנְּחַל יִשְׁתָּה:

מַלְבִּי"ם - וְהִיָּה מִהַנְּחַל תִּשְׁתָּה שֶׁפַּע הַהִשְׁגָּחִיית תִּרְדַּ אֵל הָאָדָם כִּפִּי הַכְּנֻתוֹ, וְאַחַר שֶׁאִלְיָהוּ הִכִּין א"ע בְּמַעֲשֵׂה זֶה לְעַצוֹר בַּעַד הַבְּרַכָּה הַעֲלִינָה מִרְדַּת לְמַטָּה כֵן לֹא הִיָּה אֲפִשֵׁר שֶׁתִּרְדַּ גַּם עֲלֵינוּ, וְלִכֵּן לֹא הִיָּה אֲפִשֵׁר לְפָרְנוֹס ע"י שִׁימְצָא בְּרַכָּה בְּלַחֲמוֹ כִּמוֹ שְׁהִיָּה אַח"כ בְּכַד הַקִּמָּח וְלֹא שִׁיתְּבָרְכוּ הַמִּים שְׁשׁוֹתָה מֵהֶם כִּי זֶה נִגַּד הַכְּנֻתוֹ לְכֵן אִמְרִי כִּי מִן הַנְּחַל יִשְׁתָּה וְהַעוֹרְבִים יִכְלְכוּהוּ בְּמַה שִׁיבִיאָו לוֹ מִלַּחֲם וּבִשָׂר הַנִּמְצָא, וְהִרָאָה לוֹ שֶׁא"י שִׁישָׁאב שֶׁפַּע חֲדָשָׁה מִמְקוֹר מִים חַיִּים רַק שִׁישְׁתָּה מִנְחַל שֶׁכֵּבֶר מִימֵינוּ בְּתוֹכוֹ אֲשֶׁר סוּפוֹ לִיבֵשׁ וְלִיחָרֵב כִּמוֹ שֶׁעֲצַר בַּעַד הָעַם שֶׁלֹּא יִתְפָּרְנוֹס רַק מִהַמּוֹזוֹן וְהַמִּים הַנִּמְצָא לִפְנֵי קַלְלוֹתוֹ, וְכֵן הַזְּמִין פְּרַנְסָתוֹ ע"י עוֹרְבִים שֶׁהֵם אֲבוּרִים בְּטַבְעָם לְמַעַן יִזְכּוּר כִּי כֵן הַתְּאִכּוֹר עַל הָעַם לְהַמִּיתָם בְּרַעַב אֲשֶׁר זֶה מִטְבַּע הָעוֹרֵב הַנְּטוּעַ בְּמִדּוֹת הָאָדָם הַכּוֹלּוֹל מִכֵּל מִדּוֹת בַּע"ח כִּמוֹ שֶׁהֶאֱרַכְתִּי בְּדְרוּשִׁים:

וְעֵיין תּוֹרָה ד' תְּנִינָא אוֹת ב' שְׁנֵאמְרָה בְּסוּמָךְ לִפְנֵי שֶׁאִמְרִי שִׁיחָה זו. - וְזֶה בְּחִינַת: וְאֵת הָעֵרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְכְּלָה; כִּי הָעוֹרֵב הוּא בְּטַבְעוֹ אֲבוּרִי, וְנִתְּהַפֵּךְ לְרַחֲמָנוּת לְכַלְכְּלָה אֶת אֲלֵיָהוּ. כְּמוֹ־כֵן צִרִיכִין בְּצִדְקָה כְּנ"ל. וְכֵל הַדְּרִיבֵי לָב, כֵּל מִי שְׁהוּא נְדָבָן, צִרִיךְ לִילְךְ וְלַעֲבֹר בְּתַחֲלָה דֶּרֶךְ בְּחִינָה זו, בְּחִינַת: וְאֵת הָעֵרְבִים הֲנִ"ל. דְּהִיְנִי שְׁבַתְּחָלָה צִרִיכִים לְשַׁבֵּר הָאֲבוּרִיּוֹת שְׁלָהֶם, מַה שִׁישׁ לָהֶם אֲבוּרִיּוֹת בְּתַחֲלָה, לְהַפְּכוֹ לְרַחֲמָנוּת, לְהַתְּנַדֵּב לְעִדְקָה כְּנ"ל:

י" רֵאָה עֲבוּדַת הַקּוֹדֶשׁ (לְרַבִּי מֵאִיר בֵּן גַּבְא'י) - חֶלֶק ג פֶּרֶק יא - זֶה כִּי אַחַר שֶׁהַצְדִּיקִים הִשְׁלִימוּ הַתְּכִלִּית אֲשֶׁר נִבְרָאוּ בְּעַבּוּרוֹ, וְהוּא הַהֲכַנַּע וְהַהֲשַׁמַּע אֵל רְצוֹן בּוֹרֵאִים וְעַבּוּדוֹתוֹ וְהוּא שְׁלֵמוֹת הַיִּיחּוּד כִּמוֹ שְׁבֵאֲרָנוּ, גַּם כֵּל הַנְּבִרָאִים עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים יִשְׁלִימוּ עִמָּהֶם תְּכִלִּיתָם אֲשֶׁר נִבְרָאוּ בְּעַבּוּרוֹ, וְהוּא הַהֲכַנַּע וְהַהֲשַׁמַּע אֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת רְצוֹנָם לְכַבוֹד בּוֹרֵאִם, כִּי זֶה כֵּל אִמְנָם הוּא לְהוֹדִיעַ שְׁמוֹ בְּעוֹלָמוֹת אֲשֶׁר בְּרָא

וְאָמַר רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָהּ, בְּעַת סְפוּרוֹ זֹאת (וְזֶה נִרְאָה וְהוּטַב בְּעֵינַי מְאֹד מֵהַשְׁתַּחֲוֹתוֹ עַל הַמַּחְשָׁבָה, שֶׁמִּסְתַּמָּא בְּשָׂבָא עַל מַחְשַׁבְתּוֹ כִּי בּוֹדֵאֵי הוּא כִּי בְּאַמְתּוֹ). כְּמוֹ שֶׁאָמַר בְּתוֹרָה נִד / ל"ח שֶׁבְכָל יוֹם הַקֶּבֶ"ה מִצְמָצֵם אֱלוֹקוֹתוֹ מֵא"ס עַד נְקוּדַת הַמֶּרְכָּז שֶׁל עוֹלָם הַגִּשְׁמִי וְשׁוֹלַח לְכָל אָדָם רְמוּזִים לְקַרְבוֹ לְעַבּוּדוֹתוֹ.

כְּמוֹ כֵּן כְּמוֹ שֶׁשׁוֹלַח הַקֶּבֶ"ה לְאָדָם מַחְשָׁבוֹת שֶׁל קִירוּב, כִּי גַם לְעֵינַי כָּל הַמַּחְשָׁבוֹת הַפְּאִים עַל הָאָדָם לְבַלְבָּלוֹ, דִּהְיִינוּ מַחְשָׁבוֹת שֶׁל רִיחֻק לְנִסּוּתוֹ וְגַם הֵן תְּכַלִּיתֵן לְקַרְבוֹ לְעַבּוּדוֹתוֹ, כִּי הַמְנִיעוֹת מִגְבִּירוֹת אֵת הַחֹשֶׁק כְּמִבּוֹאֵר בְּתוֹרָה סו. אַחֲרַי כִּי עוֹזְרוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְשׁוֹלַח לּוֹ מַחְשָׁבָה אַחֲרַי שֶׁל הַתְּקַרְבוֹת מִמֶּשׁ. כְּגוֹן לְעֵינַי הַנּוֹזֵר לְעֵיל שֶׁלְפַעֲמַיִם יִדְמָה לְהָאָדָם בְּמַחְשַׁבְתּוֹ שֶׁאֵינוֹ רֹאֵי לְהִיּוֹת כִּי בְּכֵן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה מַחְשָׁבוֹת שֶׁיִּדְמָה לּוֹ שֶׁהַקֶּבֶ"ה לֹא רוֹצֵה בּוֹ וּבְעַבּוּדוֹתוֹ, אֵף עַל פִּי כֵן עָלָיו לְעַשׂוֹת אֵת שְׁלוֹ פִּנ"ל שֶׁהוּא רַק נִסְיוֹן. וּבִאֲמַת אֲדַרְבָּה הַקֶּבֶ"ה שֶׁשׁ וְשִׁמַּח מְאֹד דִּיּוּקָא כְּשֶׁמְרוּחֵק/ל"ח מִתְגַּעְגַּע וְנִבְסָף לְהַתְּקַרֵּב אֵלָיו/ל"ח. וְאַחֲרַי כִּי יַעֲזְרוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁלַח לּוֹ מַחְשָׁבוֹת שֶׁל הַתְּקַרְבוֹת.

הַעֵינֵי שֶׁצָּרִיךְ תְּמִיד לְזַכּוֹר כִּי בְּאַמְתּוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל פְּלִים קְרוּיִים בְּנִים אֲצִלוֹ יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁהֵם לֹא עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ, הוּא חַפֵּץ וּמִתְאוֹוֶה לְתַפִּילָתָם שֶׁמִּבְקָשָׁם לְהַתְּקַרֵּב, וְעַל כֵּן רֹאֵי לָנוּ לְפָרֵשׁ שִׁיחַתָּנוּ וְיַעֲזְרוּנוּ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כִּי הַקּוֹבֵל לְפָנָיו אֲבִיו : וְכֵן כֵּן הַמִּתְחַטֵּא שֶׁהוּא כְּתִינוּק שֶׁמִּבְקָשׁ גַּם שֶׁלֹּא כְּהוֹנֵן וְאֵעִפ"כ׳ חֲבִיב הוּא אֲצֵל אֲבִיו, וְעוֹשֶׂה בְּקִשְׁתּוֹ. כֵּן בְּתַפְאֵרֵת יִשְׂרָאֵל עַל הַמְּשָׁנָה בְּתַעֲנִית. וְכֵן לְבוּיָקָרָא רַבָּה עַד"פ הַבֵּן יָקָר לִי יָלֵד שֶׁעֲשׂוּעִים מֵעֵי הַמּוֹ עָלָיו בְּפֶרֶט כְּשֶׁמְדַבֵּר כְּתִינוּק בֵּן שְׁנָתִים שֶׁתּוֹלָה כָּל תְּקוּוֹתוֹ רַק בְּאֲבִיו וְאֵעִפ"כ׳ שֶׁמְדַבֵּר שֶׁלֹּא כְּהוֹנֵן בְּלִי דַעַת.

וְרֵאָה תּוֹרָה קְבָה שֶׁרַבְנוֹ אָמַר שֶׁצָּרִיךְ לומר תְּהִילִים עַל עֲצֻמוֹ וּמִשְׁמַע שֶׁגַם אֵת הַפְּסוּקִים שְׁדוּד קוֹבֵל לְפָנָיו ית' עַד מִתִּי תַתְּעַלֵּם מִמֶּנִּי וְכִי"ב שֶׁנִּדְמָה קִצַּת כְּמִטִּיחַ דְּבָרִים וּמְגִיס דַּעַתוֹ כְּלִפֵּי מַעְלָה, אֵעִפ"כ׳ כֵּן אָמַר הַקֶּבֶ"ה (מִכּוֹת י.)/ל"ח טוֹב לִי יוֹם בַּחֲצִירֵךְ/ל"ח מִכָּל הַקֶּרְבָּנוֹת שֶׁיִּקְרִיבוּ לִי בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ.

וְלִפְרֶסֶם יִיחּוּדוֹ, עַד שֶׁגַם עוֹפוֹת דְּגִים וְחַיּוֹת יִשְׁמְרוּם וְיִשְׁלִימוּ צְרִיכָהֶם לְכַבוֹד יוֹצֵרֵם שֶׁהַעוֹרְבִים עִם הַיּוֹתֵם עוֹפוֹת טַמָּאִים וְדוֹרְסִים הֵיוּ מִכְּלָלִים אֵת אֱלֹהֵי, וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב וְאֵת הַעוֹרְבִים צוֹיִתִי לְכַלְכֵּלְךָ שֶׁם, וְכִתִּיב וְהַעוֹרְבִים מִבִּיָּאִים לּוֹ לֶחֶם וּבִשָּׂר בְּבִקְרָא וּלְחֶם וּבִשָּׂר בְּעֵרֶב וּמִן הַנַּחַל יִשְׁתֶּה, וְאֵין סֶפֶק שֶׁזֶה כָּל הוּא לְעֵינַי גְּדוֹל מִלְּבַד הוֹרָאֵת הַתְּכַלִּית הַמְּשׁוּבַח שֶׁאֵנוּ בְּבִאֲרוֹ, כִּי אִי־פֶשֶׁר הִיָּה לּוֹ יִתְבָּרַךְ לְכַלְכֵּלוֹ בְּאוֹפֵן אַחֵר אוֹ עַל יְדֵי עוֹפוֹת טְהוֹרִים כִּי אֵין לִי מַעְצוֹר:

ל"ח עֵינַי תּוֹרָה נִד אוֹת ב' – וְכָל יוֹם יֵשׁ בּוֹ מַחְשָׁבָה דְּבוּר וּמַעֲשֶׂה, וְהַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ־הוּא מְצַמֵּם אֱלֹקוֹתוֹ מֵאֵין סוּף עַד אֵין תְּכַלִּית, עַד נְקֻדַּת הַמֶּרְכָּז שֶׁל עוֹלָם הַגִּשְׁמִי שְׁעוֹמֵד עָלָיו, וּמְזַמֵּן לּוֹ לְכָל אָדָם מַחְשָׁבָה דְּבוּר וּמַעֲשֶׂה, לְפִי הַיּוֹם וּלְפִי הָאָדָם וּלְפִי הַמְּקוֹם, וּמִלְּבִישׁ לּוֹ בְּזוֹאת הַמַּחְשָׁבָה דְּבוּר וּמַעֲשֶׂה, שֶׁמְזַמֵּן לּוֹ רְמוּזִים כִּי לְקַרְבוֹ לְעַבּוּדוֹתוֹ. בְּכֵן צָרִיךְ לְהַעֲמִיק מַחְשַׁבְתּוֹ בְּזֶה, וְלְהַגְדִּיל בִּינּוּתוֹ, וְלְהַבִּין מִהוּ הַרְמִיזוֹת בְּפֶרֶטִיּוֹת, שֶׁמִּלְּבַשׁ בְּזוֹאת הַמַּחְשָׁבָה דְּבוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁל זֶה הַיּוֹם, שֶׁהוֹמֵן לּוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הֵן מְלָאכָה אוֹ מִשְׁאֵל וּמִתְּנָה, וְכָל מֵה שֶׁמְזַמֵּן לּוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּל יוֹם, צָרִיךְ לְהַעֲמִיק וְלְהַגְדִּיל מַחְשַׁבְתּוֹ בְּזֶה, כִּי לְהַבִּין רְמִיזוֹתָיו שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: אֵף הַהַגְדָּלוֹת הַשֶּׁכֶּל בְּזֶה, צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּמִדָּה, שֶׁלֹּא יֵצֵא מִגְּבוּל הַקְּדוּשָׁה, רַק לְפִי שֶׁכָּל אֲנוּשֵׁי שְׁלוֹ כֵּן יִגְדִּיל הַמַּחְשָׁבָה בְּזֶה. וְכֵן לֹא יִסְתַּכֵּל בְּזֶה לְמַעְלָה מִמְּדֻרְגָתוֹ, כִּי בְּמִפְּלֵא מִמְּךָ אֵל תִּדְרָשׁ (חֲגִיגָה יג).

ל"ח רֵאָה תּוֹרָה י' אוֹת ב' – כִּי עֵקֶר גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ־הוּא הוּא, שֶׁגַם הַעֲבוּרִים יִדְעוּ שֶׁיֵּשׁ אֱלֹקִים שְׁלִיטִי וּמוֹשֵׁל, כְּמוֹכָא בְּזֶה (יִתְרוֹ דף טו): כִּי כָּדָא יִתְרוֹ וְאָמַר: כִּי עַתָּה יִדְעִיתִי כִּי גְדוֹל ה' וְכוּ', כִּי אֵתְּיָקֵר וְאֵתְּעַלָּא שְׁמָא עֲלָאָה:

וְרֵאָה תּוֹרָה יד אוֹת ב' – עֵקֶר כְּבוֹדוֹ, כְּמוֹכָא בְּזֶה (יִתְרוֹ דף טו): בְּשַׁעֲתָא דְשָׂאָר עֲבוּרִים אֵתְּיָן וְאוּדוֹן לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ־הוּא, כִּי אֵתְּמַלֵּךְ וְאֵתְּיָקֵר שְׁמָא דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ־הוּא עֲלָא וְתַתָּא, כְּמוֹ גַבֵּי יִתְרוֹ: בְּשַׁעֲתָא דְאָמַר יִתְרוֹ: עַתָּה יִדְעִיתִי כִּי גְדוֹל ה' מִכָּל הַאֱלֹהִים, כִּי אֵתְּמַלֵּךְ וְאֵתְּיָקֵר שְׁמָא דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ־הוּא. נִמְצָא, זֶהוּ כְּבוֹדוֹ, כְּשֶׁבִנְיָ אָדָם שֶׁהֵם מַחוּץ לְקַדְשָׁה מְקַרְבִּין אֵת עֲצָמָן לְפָנֵים מִהַקְּדוּשָׁה, הֵן גְּרִים שְׁמִנְיָרִין, הֵן בְּעֵלֵי־תְּשׁוּבָה, שֶׁגַם הֵם הֵיוּ מִבְּחוּץ, וְכִשְׁמִקְרָבִין וּמְכַנְיָסִים אוֹתָם לְפָנֵים – זֶהוּ כְּבוֹדוֹ:

וְרֵאָה תּוֹרָה נט אוֹת א' – וְהִיכָל, זֶה חֲחִינַת הַכְּבוֹד שֶׁנִּתְּכַבֵּד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹכָא בְּזֶה (יִתְרוֹ דף טו): כִּי אֵתְּיָקֵר שְׁמָא דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ־הוּא. וְזֶה חֲחִינַת (תְּהִילִים צ"ג): סִפְרוּ בְּגוֹיִם אֵת כְּבוֹדוֹ – שְׁעַל־יְדֵי שְׁמִקְרָבִים אֵת עֲצָמָן לְעַבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֱלֹהֵי הַרְחוּקִים, זֶהוּ כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ.

ל"ח רֵאָה שִׁיחוֹת הַר"ן רַצָּה – שֶׁמַּעֲתִי בְּשִׁמּוֹ לְעֵינַי הַתְּחַזְּקוֹת תְּתַפְּלָה, שֶׁאֲפִלוֹ אִם הָאָדָם כְּמוֹ שֶׁהוּא, אֵף עַל פִּי כֵּן יִחַזֵּק וְיִאֲמֵץ אֵת לְבָבוֹ לְהַתְּפַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאָמַר שִׁיחָשׁוּ בְּלִבּוֹ: הֲלֹא אִם אֲנִי רְחוּק בְּעֵינַי מִהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּל־כֵּן מַחְמַת רַבּוּי עוֹנוֹתִי, אִם כֵּן אֲדַרְבָּא עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַתְּפִלָּה עַל יְדֵי דִיקָא. כִּי הֲלֹא אֲמָרוּ רַבּוּתֵינוּ ז"ל (פְּרִיטוֹת ו'): 'כָּל תְּפִלָּה שֶׁאֵין בָּהּ מִתְּפִלַּת פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל אֵינָה תְּפִלָּה, וְיִלְפִינָן מִקְּטֵרֵת בְּהֵם חֲלִבְנָה'. וְאִם כֵּן, אִם אֲנִי בְּעֵינַי פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל ח"ו, אִם כֵּן אֲדַרְבָּא, כָּל שְׁלֵמוֹת הַתְּפִלָּה עַל יְדֵי דִיקָא וְכֵן־ל. וְבוֹדֵאֵי אֲנִי צָרִיךְ לְהַתְּחַזֵּק בְּיוֹתֵר לְהַתְּפַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְבִטַּח בְּחֻסְדֵי ה' שֶׁיִּשְׁמַע וְיִקְבַּל גַּם אֵת תְּפִלָּתִי. כִּי אֲדַרְבָּא דִיקָא עַל יְדֵי עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַתְּפִלָּה, כִּי אִי אֲפָשֶׁר לְהַקְטִיר קְטֵרֵת בְּלֹא חֲלִבְנָה. נִמְצָא שֶׁגַם חֲלִבְנָה הִיא שְׁלֵמוֹת הַקְּטֵרֵת וְכִמוֹ כֵּן הוּא לְעֵינַי תְּפִלָּה וְכֵן־ל, שֶׁבְּלֹא תְּפִלַּתִי הַגְּרוּעַ הַמְּקַטְרֵת לְתַפִּילַת יִשְׂרָאֵל לֹא הִיָּה שְׁלֵמוֹת לְהַתְּפִלָּה כְּמוֹ קְטֵרֵת בְּלֹא חֲלִבְנָה וְכֵן־ל.

ל"ח מִכּוֹת דף י. וְא"ר יְהוֹשֻׁעַ בֵּן לׁוֹי מֵאֵי דְכְּתִיב שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדוֹד שְׁמַחְתִּי בְּאוֹמְרִים לִי בֵּית ה' נִלְךָ אָמַר דוֹד לְפָנַי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רַב־שׁוֹעַ שְׁמַעְתִּי בְּנֵי אָדָם שֶׁהֵיוּ אוֹמְרִים מִתִּי יָמוֹת זָקֵן זֶה וְיָבֵא שְׁלֵמָה בְּנֵי וְיִבְנֶה בֵּית הַבְּחִירָה וְנַעֲלָה לְרַגְלִי וְשְׁמַחְתִּי אָמַר לּוֹ הַקֶּבֶ"ה כִּי טוֹב יוֹם בַּחֲצִירֵךְ מֵאֲלֵף טוֹב לִי יוֹם אֶחָד שֶׁאַתָּה עוֹסֵק בְּתוֹרָה לְפָנַי מֵאֲלֵף עוֹלוֹת שְׁעֵתִיד שְׁלֵמָה בְּנֵךְ לְהַקְרִיב לְפָנַי עַל גְּבֵי הַמְּזוּבָה: וּמְכוּוֹנוֹת לְהֵם דְּרַכִּים וְכוּ':

עוד ראה זוהר חדש דף כט:מ"א "וישלח את העורב" זה דוד המלך שהיה קורא ומתפלל תמיד כעורב, והיא תימה כיצד מדמה את דוד המלך הצדיק רועה ישראל הרחמן, בשם עורב הידוע באכזריותו והוא סמל לאכזריות כמבואר כאן ואת העורבים צייתי לכלכלך. וכיצד מדמה את תהילותיו של דוד לקרא קרא מבוער של עורב, הרי יש הרבה צפרים ששרות בקול יפה ונעים. ואולי רמז בפסוק וישלח את העורב דייקא, כי מבואר בפסיקתא שם/מ"א כששלח נח את העורב דיבר שלא כהוגן, וזה רמז הזוהר חדש שהתפילות של דוד להתקרב אליו ית' תמיד, אפילו שלפעמים היו שלא כהוגן, אלא כבן המתחטא כנ"ל, ובתינוק בן שנתיים שבוכה בקול לא נעים אבל מתגעגע ונכסף לאביו, חביב אצלו ית' מהכל.

עד כאן ביאור חברותא לשיחה ז'

^{לט} ראה חסד לאברהם – מעין א – נהר טז – וכן דוד המלך ע"ה בטוב הנהגתו בסוד מרכבתו אל השכינה, האיר השכינה וקשטה בסוד קשוטיו האורה נחמדת כל ימי חייו, עד שבחר הקדוש ב"ה בתיקונו ובשיריו וזמרינו יותר מבנין הבית. והארת הבינה למעלה באמרו כי טוב יום א' בחצריך מאלף, מאלף עולות כמשארז"ל, ולכן כאשר מת דוד המלך ע"ה נסתם ונעלם המקור ההוא ושוב לא נפתח חשכו מאורות השכינה, עם היות שנפתח אח"כ מצד בנו שלמה ע"ה בבנין הבית מ"מ אינו דומה אור לאור:

^מ זוהר חדש נח דף כט: – רבי פתח לדרוש בפרשת נח בכנסת ישראל כנגד הקדוש ברוך הוא איך מתנהגת כנסת ישראל כלפי הקב"ה, כי מה שכתוב וישלח את העורב בא לרמוז דאמר רבי פנחס, פתיב ברוד כשהוצרך לברוח מפני אבשלום, ואמר דוד לכל עבדיו אשר אתו בירושלים, קומו ונברחה מירושלים כי לא תהיה לנו פליטה והצלה מפני אבשלום, והנה ואף על פי שברח, מאי פתיב בה מה נאמר בו מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו ונודע קשית חז"ל (נמש' נכסות דף ז ע"ט) כי קינה לדוד מבעי ליה, אלא ואף על פי שהיה בורח ונגרש ממלכותו, לא מנע עצמו מלומר שירה לפני הקדוש ברוך הוא, ולשוב ולהתחנן לפניו, ועל זה בא לרמוז וישלח את העורב, וזה דוד שנשלח ונתגרש ממלכותו, שהיה קורא ואומר שירה ומתפלל עמהם עם ישראל (להג' נד"ה וזוהו שפא וכו', משמע של גרסיו מלת "עמיהם"). תמיד בעורב הקורא קר"ק קר"ק תמיד. דבר אחר פירוש אחר למה נקרא דוד העורב, ומשיב לפי שבא מיהודה, שנקרא עורב, שנאמר שאמר ליעקב אנכי אערבנו ועוד כתוב כי עבדך עורב את הנער, ולכן כאן בנח וישלח את העורב פתיב, בלא וא"ו והוא כמו ערב. אמר רבי פנחס פירוש אחר, למה נקרא שמו של דוד עורב, לפי שהיה הולך בהרים בעורב, והיינו דאמר לשאול, כאשר ירדה הקרא בהרים, אמר לו, שמתני להיות בקורא בהרים והיינו כעורב הקורא בהרים, כי פתיב הכא כתוב כאן בספר שמואל קורא, וכתוב התם וכתוב שם בתהלים לבני עורב אשר יקראו הרי קורא הוא העורב. ... וזהו שבא הפתוב להורות כלומר לרמוז, וישלח את העורב, זה דוד, שהיה קורא ומתפלל תמיד בעורב, ושלחהו הקדוש ברוך הוא ממלכותו והוציא מביתו, ומה פתיב בה, ויצא יצאו ושוב, דכתיב שכתוב ודוד עולה במעלה היותים עולה ובוכה וראש לו חפוי, היה יוצא ושב בתשובה ומתודה על חטאתיו, ומבקש רחמים עליהם, וידע כי חטאתיו עשו לו שנשלח ממלכותו ונגרש.

^{מא} פסיקתא זוטרתיא (בראשית ח' ז) – וישלח את העורב. אמרו רבותינו אמרו לו עורב לנח רבך שנאני. ועתה שנאני. רבך שנאני. שנא' מן הבהמה הטהורה שבעה שבעה ומן הבהמה הטמאה שנים שנים. ואתה שנאני שאם פוגע בי הצינה לא נמצאתי מת והעולם חסר בריה אחת.